

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Znalec v trestním řízení

Michaela Kombrzová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Michaela KOMBRZOVÁ
Osobní číslo:	R18M0176P
Studijní program:	M6805 Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Téma práce:	Znalec v trestním řízení
Zadávací katedra:	Katedra trestního práva

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Osoba znalce
3. Dokazování v trestním řízení
4. Znalecké dokazování
5. Znalecký posudek
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- ŠEVČÍK, Petr a Ladislav ULLRICH. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8.
- FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0.
- NOVÁK, Tomáš. *Znalecké posudky dětí pod drobnohledem*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-900-7.
- CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0.
- CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN isbn80-868-9842-3.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 8. srpna 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci na téma *Znalec v trestním řízení* vypracovala samostatně, a že jsem řádně vyznačila všechny využití prameny.

V Plzni dne

Michaela Kombrzová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. JUDr. Janu Chmelíkovi, Ph.D. za cenné rady a poznatky.

Současně bych chtěla poděkovala své rodině a partnerovi za nekonečnou dávku podpory a trpělivosti.

Seznam použitých zkratk

- ČR** Česká republika
- MS** Ministerstvo spravedlnosti České republiky
- TOPO** zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
- TŘ** zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- TZ** zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ÚS** Ústavní soud
- ZMJS** zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů
- ZnalV** prováděcí vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti
- ZoZ** zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- ZSM** zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
- ZZKÚ** zákon č. 254/209 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Znalec	12
2.1. Obecné vymezení	12
2.2. Právní úprava	14
2.3. Práva a povinnosti znalce	18
2.3.1. Pojištění znalců	20
2.3.2. Jmenování znalce	21
2.4. Přibrání znalce	22
2.4.1. Fakultativní důvody pro přibrání znalce	23
2.4.2. Obligatorní důvody pro přibrání znalce.....	23
2.5. Znalec ad hoc	24
2.6. Odpovědnost znalce	25
2.6.1. Trestní odpovědnost znalce.....	25
2.6.1.1. <i>Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek.....</i>	<i>26</i>
2.7. Odborník a konzultant	28
2.7.1. Odborník	28
2.7.2. Konzultant.....	29
2.8. Znalecká kancelář.....	30
2.9. Znalecký ústav	31
3. Dokazování v trestním řízení.....	33
3.1. Trestní řízení	33
3.1.1. Postavení znalce v trestním řízení	35
3.2. Dokazování	37
3.2.1. Důkaz a důkazní prostředek.....	39
3.2.2. Stádia dokazování.....	42
3.2.2.1. <i>Vyhledávání důkazů.....</i>	<i>42</i>
3.2.2.2. <i>Provádění a zajištění důkazů.....</i>	<i>43</i>
3.2.2.3. <i>Prověrka důkazů.....</i>	<i>44</i>
3.2.2.4. <i>Hodnocení důkazů .....</i>	<i>44</i>
4. Znalecké dokazování.....	46
4.1. Historie a počátky znaleckého dokazování	46
4.2. Důkaz znaleckým posudkem	47

4.2.1. Znalecký posudek navrhnutý stranou.....	51
4.2.2. Znalecký posudek ústavu.....	52
4.3. Hodnocení znaleckého posudku	53
5. Znalecký posudek	57
5.1. Znalecký posudek ve vztahu k trestnímu řízení.....	58
5.2. Náležitosti a forma znaleckého posudku.....	59
5.3. Zadání a vypracování znaleckého posudku	64
5.4. Vady a chyby znaleckého posudku.....	67
6. Závěr	70
Resumé	72
Seznam použitých zdrojů	73

1. Úvod

Trestní právo považuji za jedno z nejzajímavějších a současně nejsložitějších právních odvětví. Ve společnosti, ve které jsou uznávána nezadatelná lidská práva, je trestní právo právě tou nutnou protiváhou k temným stránkám lidského ducha, která chrání hodnoty člověku přirozené. Těmito hodnotami nemyslím „pouze“ základní lidská práva zakotvené v Listině základních práv a svobod, ve smyslu práva na život, svobodu, majetek a další, ale i práva vyvíjející se úměrně s úrovní společnosti. Ochranu předmětných hodnot a jejich vymezení z pohledu veřejného práva stanovuje trestní právo hmotné, jehož obecnou a stěžejní úpravu v právním řádu České republiky stanoví zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Ze znění zákona se může zdát zřejmé, jaké hodnoty jsou chráněné a jakým jednáním dochází k jejich narušení. Pokud by toto však bylo tak jednoznačné, nebylo by potřeba autentické interpretace zákona, legálního výkladu norem ani práce právníků, zejména advokátů. Nicméně, nejsou to pouze právní znalosti, které mohou být pro posuzování trestné činnosti stěžejní. S nezastavitelným ekonomickým, technickým a sociálním rozvojem společnosti se trestná činnost může jevit stále více rozmanitá a nejednoznačná, což vyvolává u zákonodárce přirozenou reakci v podobě adaptace trestních norem aktuálním potřebám společnosti, neboť právo, ačkoliv by to bylo žádoucí, ze své podstaty nereflektuje stav společnosti v reálném čase, nýbrž na něj reaguje. U soudců, kteří o trestné činnosti rozhodují, nelze logicky předpokládat, že se budou nad rámec svého právního vzdělání orientovat v jiných vědních oborech, jejichž znalost je potřebná pro spravedlivé posouzení věci ve smyslu *fair trial*. Z toho důvodu jsou k řízením i jiným sporům přibírány externí osoby nadané zvláštními znalostmi, vztahujícími se ke konkrétnímu oboru, tzv. soudní znalci. Kvalifikace těchto osob, založená na jejich vzdělání a profesní praxi, tak přináší do řízení poznatky z vědních oborů, u kterých se obecně neočekává, že jim na úrovni dostačující pro správné posouzení věci rozumí laická veřejnost. S ohledem na to, jakým způsobem se vědecký a technický vývoj promítá do běžného života např. v oblastech zdravotnictví, inženýrství a ekonomiky, je jen pochopitelné, že se tento aspekt promítá i do činnosti právní. Dnes už si proto nelze v mnohých případech představit trestní řízení a efektivní dokazování bez účasti znalce.

I přes nepopiratelný přínos, jaký má znalecká činnost pro trestní řízení a pro dokazování obecně, se profese znalců a jejich role v trestním řízení setkává dlouhá léta s kritikou. Kritika přitom přichází z vícero stran. Nespokojení nejsou jen advokáti, když shazují znalecké posudky protistrany, ale i orgány činné v trestním řízení, snaží-li se ve stále se zužujícím seznamu vybrat znalce v minoritním oboru, který se bude zabývat jejich otázkou. Zejména se však s nespokojeností potýká samotná znalecká obec. Mnoho znalců se i přes svou nepostradatelnou roli pro soudní proces cítí nedocenění. S profesí se pojí společenská prospěšnost a zdánlivá prestiž vyplývající z nutné kvalifikace. Mnoho znalců v minoritních oborech jsou uznávaní odborníci, tento aspekt však není promítnut v přiměřeném finančním ohodnocení a zejména ani ve způsobu, jakým bývá se znalci v řízení zacházeno. Znalci jsou mnohdy přibíráni za účelem objasnění složitých skutkových otázek, přesto jsou jimi učiněné odborné závěry, představující výsledek jejich usilovné práce, před soudy nezřídka shazovány degradujícím způsobem.

Nadepsané téma diplomové práce jsem zvolila z důvodu, že je mi trestní právo z právních odvětví nejbližší. Při své praxi v advokátní kanceláři přicházím často do styku se znaleckými posudky z nejrůznějších oborů, proto si uvědomuji jejich přínos k trestnímu řízení. Zároveň jsem i svědkem nemilých průtahů, které mohou v souvislosti se znaleckou činností vznikat. Při práci s advokátními spisy a znaleckými posudky (jedná-li se např. o posudky z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie) mě vždy fascinovalo, jakou měrou lze skrze pár listů papíru nahlédnout do soukromí člověka. Podávají o člověku informace tak syrovým způsobem, že se míra upřímnosti může laickým čtenářům jevit až nekomfortní, když absentuje jakékoliv přikrášení typické pro dnešní dobu.

Ačkoliv kmenovým tématem této práce je role znalce v trestním řízení, rozhodla jsem se pojmout celou problematiku širěji. Jedním z důvodů, proč jsem tak učinila, jsou stále poněkud aktuální legislativní změny, které přinesla relativně nová úprava znaleckého práva z počátku roku 2021. Ve druhé kapitole, věnované znalcům, se proto zabývám základními pojmy znalectví, jejich definicí a právní úpravě znalectví. Právní úpravu předešlou a současnou se snažím v podstatných rysech porovnat, kdy při tomto užívám vlastní kritické analýzy. Ačkoliv tato témata

se problematiky dokazování v trestním řízení přímo nedotýkají, považují je za podstatné ke komplexnějšímu pochopení znalectví jako takového. Orientaci v oblasti znalectví ve vztahu k trestnímu řízení považují za důležitou, neboť stále jsou v akademických kruzích vedeny debaty o roli znalce v řízení. Tyto debaty, stejně jako většinu jiných, považují za zdravé a přínosné, neboť je dle mého názoru třeba dbát požadavku, aby význam znalecké expertízy nepřevažoval nad významem dodržování zásady volného hodnocení důkazů, tudíž aby bylo i ze strany soudu vždy na znalecké posudky nahlíženo s dostatečně kritikou střízlivostí.

V dalších kapitolách se zaměřuji na oblast ryze trestní a procesní, když se zabývám definicí trestního řízení, stádií dokazování a rolí znaleckého posudku v trestním řízení. Na závěr jsem se věnovala náležitostem a charakteristickým znakům znaleckého posudku, neboť ten představuje výsledek činnosti znalce a je nosičem informací, které znalec přináší do řízení.

2. Znalec

Tato kapitola se věnuje znalcům, právům a povinnostem souvisejícím s výkonem znalecké činnosti, formám znalecké činnosti, jejich odměňování a zakotvení předmětného v právní úpravě po dlouho očekávané novelizaci provedené zákonem č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (dále též ZZKÚ či *znalecký zákon*).

2.1. Obecné vymezení

Na úvod je třeba charakterizovat pojem znalec. Znalec, též často označován jako soudní znalec, je osoba s odbornými znalostmi a vědomostmi v konkrétním oboru, která je přibrána k řízení, ať již trestnímu nebo jinému, a to za účelem objasnění skutečností důležitých pro rozhodnutí. Nejedná se o orgán činný v trestním řízení ani procesní stranu. Znalec je subjektem trestního řízení pouze pokud vystupuje vlastním jménem v rámci uplatnění nároku na odměnu, tzv. znalečné.

Z judikatury Nejvyššího soudu plyne následující definice: „*Znalec je osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem určeny, a ve znaleckém posudku sděluje subjektivní výsledek tohoto posouzení.*“¹

V literatuře se lze nejčastěji setkat s definicí, že znalec je osoba, která na žádost vypracovává znalecký posudek, popřípadě vykonává jinou odbornou činnost v oboru své specializace. Nad to se činností znalce rozumí případné doplnění nebo vysvětlení znaleckého posudku a ostatní činnost, která bezprostředně směřuje k samotnému podání znaleckého posudku, jeho doplnění a vysvětlení. Pro účely trestního řízení je v praxi třeba nejčastěji zodpovídat otázky z oboru zdravotnictví, z oboru dopravy, ekonomiky, účetnictví, chemie, technických a technologických oborů a písmoznalectví. V těchto oborech ještě znalecká obec dokáže poptávku po znalecké činnosti uspokojit, přesto, že kapacita je vyčerpána a lhůty pro vypracování posudku jsou dlouhé. Nicméně existují obory, ve kterých je pro jejich specifickou povahu pocíťován vážný nedostatek znalců.

---

¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.5.2007, sp. zn. 33 Odo 324/2005

Znalci mohou být fyzické osoby jmenované na základě složení vstupní zkoušky nebo fyzické osoby, které jsou přibrány k řízení po složení slibu jako tzv. znalci ad hoc. Více se k tématu znalců ad hoc věnuje kapitola 2.1.4. Nad to znalecký zákon umožňuje výkon znalecké činnosti i osobám právnickým, kterými se rozumí znalecké kanceláře za splnění podmínek § 6 ZZKÚ a znalecké ústavy za splnění podmínek § 7 ZZKÚ. Znalec může vykonávat znaleckou činnost buď samostatně, nebo pod záštitou znalecké kanceláře nebo znaleckého ústavu. Ve všech případech je dohled nad činností jmenovaných subjektů vykonávám centralizovaně Ministerstvem spravedlnosti, které rozhoduje ve věcech výkonu znalecké činnosti a ve věcech žádostí do seznamu znalců, ve kterém jsou evidovány aktivní subjekty. Detailní seznam je k nahlédnutí v evidenci zřizované Ministerstvem spravedlnosti, kde je vyhledávání zpřístupněno dle oborů, které se dále člení na odvětví a specializace.

Znalectví samo o sobě není profese ve smyslu zaměstnání. Je to role, kterou vykonávají příslušníci různých profesí napříč mnoha odvětvími, z toho důvodu není předpokladem pro výkon činnosti znalce povinné členství v profesní komoře jako je tomu například u advokátů. Přesto se znalci mohou sdružovat v profesních organizacích jakými je např. Česká znalecká komora a Komora soudních znalců ČR, které usnadňují propojení mezi znalci, prosazují jejich zájmy a pomáhají zajišťovat etiku a profesionalitu při výkonu povolání.²

Podmínky pro výkon znalecké činnosti jsou stanoveny v § 5 ZZKÚ, který se vztahuje k fyzickým osobám. Tyto podmínky je nutné splnit bez výhrady. Samozřejmými předpoklady pro výkon znalecké činnosti je bezúhonnost a plná svéprávnost, dále znalec musí být odborně způsobilý k výkonu znalecké činnosti v daném oboru, případně způsobilý pro danou specializaci, pro kterou má být jako znalec zapsán.³ Podmínky potřebné kvalifikace se liší v závislosti na oboru. Dosažení odborné způsobilosti se posuzuje splněním několika kritérií. Je potřeba vysokoškolského vzdělání v daném oboru působnosti zakončeného alespoň magisterským titulem, popřípadě jiným nejvyšším možným titulem, který lze pro daný obor získat. Nad to je vyžadována pětiletá praxe ve stejném oboru, osvědčení

---

² FIALA, Josef a Pavel MATES. *Komory podnikatelů a komory svobodných povolání*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-0983-7. s.7.

³ § 5 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

o odborné způsobilosti, je-li to vyžadováno, pak také absolvování specializačního studia atd. Kvalifikační proces je zakončen vstupní zkouškou, kterou organizuje Justiční akademie. Vstupní zkouška se skládá z obecné a zvláštní části. V obecné části znalec prokazuje generální znalost právních předpisů týkajících se jeho činnosti. Naopak zvláštní část zkoušky je individuální, ověřují se jí zejména znalosti ve zvoleném oboru a schopnost vyhotovit řádně znalecký posudek.⁴ Zvláštní část zkoušky probíhá před zkušební komisí ve formě ústního pohovoru. Podmínky v § 5 ZZKÚ dále stanoví, že znalcem může být pouze osoba, která je dostatečně technicky a materiálně vybavena k výkonu znalecké činnosti, tedy disponuje vhodným technickým zázemím, současně žije v České republice nebo má alespoň kontaktní adresu na území České republiky a není v úpadku. Závěrem taxativně vymezených podmínek je stanovena povinnost složit slib znalce do rukou ministra spravedlnosti, který zní: „*Slibuji, že při své znalecké činnosti budu dodržovat právní předpisy, že znaleckou činnost budu vykonávat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nezávisle a nestranně, že budu plně využívat všech svých znalostí a dbát o jejich rozvoj a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké činnosti dozvěděl.*“⁵

2.2. Právní úprava

Až do 31. prosince 2020 byl stěžejním pramenem znaleckého práva zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících (dále jen *ZoZ*), který byl zrušen k 1.1.2021, a nahrazen novým znaleckým zákonem vedeným ve Sbírce zákonů pod č. 254/2019, o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Současně s původním předpisem byla zrušena i jeho prováděcí vyhláška, vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., která přibližovala mimo jiné odměňování znalců a stanovila paušální částky odměn. *ZoZ* byl odborníky z řad znalců, advokátů i soudců kritizován pro mnoho nedostatků, neboť takřka padesát let stará úprava již nedokázala naplňovat potřeby dnešní společnosti. Zastaralý zákon, který byl za dobu své účinnosti několikrát novelizován, bylo nezbytné nahradit novým zákonem, který by odpovídal potřebám společnosti. Bylo nutné věnovat se zejména úpravě otázek vzniku znaleckého oprávnění, zajištění dostatečné kvality znaleckých posudků a odměňování znalců, jelikož odměny za

---

⁴ *Změny v oblasti znalectví platné od 1.ledna*. Advokátní deník [online]. 2020 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/09/03/zmeny-v-oblasti-znalectvi-platne-od-1-ledna-2021-v-otazkach-a-odpovedich/>

⁵ § 5 odst. 1 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

zpracování znaleckého posudku byly (a pro mnohé stále jsou) v naprostém nepoměru k vynaložené práci⁶. Problémové bylo i používání neurčitých pojmů a vytváření prostoru pro správní uvážení při vzniku znaleckého oprávnění. Přechozí úprava navíc neřešila rekvalifikaci znalců, kteří se tak nemuseli dále vzdělávat a znalecká obec zestárla (zdroje z roku 2019 uvádí, že průměrný věk soudního znalce v ČR je 60 let⁷). Nedostatky právní úpravy měly negativní dopad na profesi jako takovou. Nad to znalecká obec utrpěla na své prestiži pod vlivem mediálních kauz⁸, z nichž nejznámější je odsouzení znalců z oboru soudního lékařství R. Matlacha a I. Fargaše v kauze Petra Kramného.⁹ Obdobně bylo třeba reorganizovat právní úpravu tlumočnictví, jehož úprava spadala dlouhá léta také pod ZoZ, nicméně od jeho zrušení je tlumočnictví spravováno separátně vlastním právním předpisem, tj. zákonem č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích.

Několikaletá příprava a dlouhý proces schvalování přinesly nový zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Bohužel pro znalce tento zákon přinesl do znalecké profese ve výsledku spíše více komplikací. Zákon vykazuje nemalý počet legislativně technických chyb. Velkým pozitivem je však jeho přínos v podobě existence právního nároku na jmenování. Naopak kritizované chyby zákona se promítají např. v komplikované byrokracii, odpovědnosti znalce za pravdivost a správnost podkladů dodaných zadavatelem posudku a povinného pojištění. Velmi diskutovaná je i část zákona věnující se přestupkům znalců a správnímu trestání. Lze tak konstatovat, že ZZKÚ se více než otázce zkvalitnění znaleckých posudků věnuje zpřísnění podmínek pro výkon znalecké činnosti.

Nový znalecký zákon¹⁰ byl vyhlášený ve Sbírce zákonů 9.10.2019, čímž se stal platným, následně účinnosti nabyl po uplynutí legisvakannya lhůty od

---

⁶ VLÁDA ČR; POSLANECKÁ SNĚMOVNA PČR. *Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech* [online]. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR. [cit. 2021-8-6] 2018. 57 s. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/261514/1/2>.

⁷ PASEKOVÁ, Eva. *Znalec Lukáš Krístek: Nový zákon je samý bič a žádný cukr*. Česká justice [online]. 14. 9. 2019 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/09/znalec-lukas-kristek-novy-zakon-samy-bic-zadny-cukr/>

⁸ POLÁČEK Bohumil, *Krátké zamyšlení nad novým znaleckým zákonem*. Advokátní deník [online]. [2023-03-10]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/04/29/kratke-zamysleni-nad-novym-znaleckym-zakonom>

⁹ *Znalci z kauzy Kramný dostali podmínku za zkrácený posudek*. Právní prostor [online]. [cit. 2023-03-10] Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/znalci-z-kauly-kramny-dostali-podminku-za-zkraceny-posudek?strana_do=2

¹⁰ Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

1.1.2021.¹¹ Obsahově je ZZKÚ členěn do šesti částí. Zákon čítá celkem 50 paragrafů, což je o dost více, než nabízela předchozí úprava dle ZoZ.

Nad to právní předpis doplňují čtyři prováděcí vyhlášky Ministerstva spravedlnosti, z nichž tři nabyly účinnosti společně se zákonem. Jedná se o vyhlášku č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti, vyhlášku č. 504/2020 Sb., o znalečném, vyhlášku č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví. Čtvrtá z vyhlášek se stala účinnou od 1.1.2023 a je jí vyhláška č. 370/2022 Sb., kterou se mění vyhláška o znalečném. Provedená změna spočívala v navýšení odměny znalce za hodinu účelně vynaložené práce z původní odměny ve výši 300,- Kč až 450,- Kč na 800,- Kč až 1.000,- Kč.

I přes navýšení se však z řad znalců stále hovoří o tom, že znalecký sektor je značně podfinancován. S ohledem na stručnost ZZKÚ v řadě formalit jsou prováděcí vyhlášky nezbytné, neboť upravují esenciální otázky výkonu znalecké činnosti. Krom výše odměny vyhláška č. 504/2020 Sb., v platném znění, upravuje způsob výpočtu a vyúčtování znalečného, mezitím co vyhláška č. 503/2020 Sb. upravuje např. náležitosti vstupní zkoušky, její obsah a průběh, náležitosti znaleckého průkazu a znalecké pečeti, užívání znalecké pečeti a znalecké doložky a další.¹²

K adaptování se na změny stanovil ZZKÚ pro znalce, kteří nabyli oprávnění ke znalecké činnosti dle ZoZ, přechodné období v délce trvání pěti let.¹³ Tito znalci byli zapsáni do nového seznamu znalců, čímž přetrvává jejich dosavadní znalecké oprávnění jako dočasné, ale nevzniká jim znalecké oprávnění podle nového zákona. Dočasné oprávnění po uplynutí přechodného období (tj. k 1. lednu 2026) zaniká, pokud znalec jmenovaný dle ZoZ nepodá včas žádost o zápis do seznamu znalců formou předepsaného formuláře v souladu s ZZKÚ. Podá-li takovou žádost znalec jmenovaný dle ZoZ, pak se dle § 46 odst. 3 ZZKÚ považuje zvláštní část vstupní

---

¹¹ Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-23]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹² *Prováděcí vyhlášky k novému zákonu o znalcích*. Právní prostor [online]. [cit. 2023-02-25] Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/zmeny-v-legislativ/vyslo-ve-sbirce-zakonu/provade-ci-vyhlas-ky-k-novemu-zakonu-o-znalcich>

¹³ § 46 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

zkoušky za splněnou. Stále však znalce přetrvává povinnost podrobit se obecné části vstupní zkoušky, která zkoumá znalost právních předpisů. Tato povinnost se vztahuje i znalce, kteří absolvovali magisterské právní vzdělání. Oproti tomu přísnější průběh přechodného období zákon stanovil pro znalecké ústavy, které musely do jednoho roku od účinnosti ZZKÚ, tj. do 1. ledna 2022, prokázat, že vykonávají znaleckou činnost prostřednictvím alespoň 1 znalce oprávněného k výkonu znalecké činnosti podle § 5 nebo § 46 ZZKÚ ve stejném oboru a odvětví a případně specializaci jako samotný znalecký ústav nebo prostřednictvím osob uvedených v § 7 odst. 1 písm. c) nebo § 7 odst. 2. V případě, že by znalecký ústav toto nesplnil, rozhodne Ministerstvo spravedlnosti o zrušení znaleckého oprávnění znaleckého ústavu.¹⁴

Další z nově reformovaných povinností se týká evidence znaleckých posudků. Předchozí úprava ukládala znalci povinnost vést znalecký deník, a to buď v listinné nebo elektronické podobě. Deníky byly předkládány ke kontrole místně příslušnému krajskému soudu. Společně s tlumočníky museli znalci dle ZoZ zapisovat do deníku provedení veškerých posudků (úkonů).¹⁵ V opačném případě by se dopustili přestupku a vystavili se hrozbě sankce. Úprava dle ZZKÚ tuto evidenci překlenula pouze do elektronické podoby s dálkovým přístupem, která má povahu informačního systému veřejné správy. Podrobný způsob evidence upravuje příloha č. 2 ZnalV. Smyslem nově zavedené evidence má být přehlednější vedení záznamů o posudcích a efektivnější kontrola ze strany orgánu veřejné moci. Ministerstvu spravedlnosti je s novou úpravou svěřen centrální dohled nad znaleckou činností, pod který spadá i průběžná kontrola posudků znalce. V praxi však tato inovace pro znalce představuje větší byrokratickou a administrativní zátěž, jelikož § 29 odst. 3 ZZKÚ ukládá znalci povinnost propisovat do evidence všechny skutečnosti, ke kterým se váže povinnost zápisu, do 5 pracovních dnů od jejich vzniku, což je pro pracovně vytížené znalce lhůta drakonicky krátká. Ministerstvu se totiž nepodařilo evidenční systém uvést do provozu až do 14.11. 2022, a to přesto, že zákon, který danou povinnost ukládá, nabyl účinnosti k 1.1. 2021. Tato povinnost proto pochopitelně v mezidobí nebyla a stále není vymahatelná po vzoru v zásady *impossibile nulla obligatio est*¹⁶. Do 30.6.2023

---

¹⁴ § 47 odst. 1 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

¹⁵ § 15 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

¹⁶ Nemožné nezavazuje.

je navíc ze strany Ministerstva pro znalce stanoveno ve vztahu k evidenční povinnosti přechodné období, které jim zajišťuje možnost seznámit s novým evidenčním systémem, neboť ten pro znalce představuje podstatnou změnu dosavadní praxe.¹⁷

S ohledem na shora uvedené si dovoluji uvést, že do budoucna lze očekávat novelizaci ZZKÚ, a to přinejmenším v oblasti ohodnocení znalců. Funkce znalců je pro činnost justice nepostradatelná, proto by se její význam měl odrážet v dostatečné odměně, která musí být úměrná administrativní zátěži a přísným podmínkám, které jsou na znalce kladeny. Současně lze s ohledem na podmínky nastavené pro přechodné období dle hlavy II. ZZKÚ předpokládat, že mnoho znalců po uplynutí přechodného období ukončí svou činnost, resp. nechají své znalecké oprávnění zaniknout.

2.3. Práva a povinnosti znalce

Právům a povinnostem se věnuje hlava IV. nového znaleckého zákona, který pro znalce přináší mnoho nových povinností, kdy tyto pro mnohé znalce představují likvidační překážky. Obecně pro znalce ze zákona vyplývá více povinností než práv, což je jeden z mnoha důvodů, který se zapříčiňuje o stále klesající zájem vykonávat tuto činnost a s tím související úbytek znalců. Neplněním povinností se znalec vystavuje hrozbě sankce.

Již z § 1 ZZKÚ vyplývá, že znalec je povinen vykonávat znaleckou činnost pouze v oboru a odvětví (případně specializaci), pro kterou získal znalecké oprávnění. Tuto činnost musí znalec vykonávat s odbornou péčí, nezávisle a nestranně, ve sjednané a stanovené době, kdy tato se odvíjí od složitosti věci. V neposlední řadě je znalec povinen vykonávat činnost osobně.¹⁸ Pokud znalec figuruje ve znalecké kanceláři jako zaměstnanec, společník, nebo její člen, pak je povinen zdržet se samostatného výkonu znalecké činnosti. Současně se s činností znalce pojí široká oznamovací povinnost, primárně vůči Ministerstvu spravedlnosti. Znalec je povinen v zákonných lhůtách oznámit veškeré změny ve skutečnostech podmiňujících výkon znalecké činnosti, změny údajů zapisovaných

---

¹⁷ *Justice: Znalci* [online]. [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://znalci.justice.cz/zprovozneni-elektronicke-evidence-znaleckych-posudku/>

¹⁸ § 1 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

do seznamu znalců, skutečnosti, které mohou zapříčiňovat zánik nebo zastavení jeho oprávnění a také rozhodnutí vykonávat svou činnost v rámci znalecké kanceláře. Stejně jako v jiných profesích spojených s účastí na soudním procesu, i zde je vyzdvihována povinnost mlčenlivosti zakotvená v § 20 ZZKÚ, která se vztahuje na všechny skutečnosti, o kterých se znalec v souvislosti se svou činností dozví. Ze spisového materiálu se totiž znalec může dozvědět i o citlivých skutečnostech, které nesouvisí se zadaným posudkem. Mlčenlivost se vztahuje i na přibráného konzultanta a ostatní osoby podílející se na znalecké činnosti. Dle zákona může znalce zprostit mlčenlivosti pouze zadavatel znaleckého posudku, v takovém případě nedojde k porušení mlčenlivosti. Jelikož je znalec ze své činnosti odpovědný, je povinen nejen nahradit újmu, kterou v souvislosti se svou činností způsobil, ale i být pro případ této odpovědnosti za újmu pojištěn. Pojištění znalců se podrobněji věnuje následující podkapitola. Znalec má dále povinnost vést archivaci a evidenci jím vypracovaných posudků, která po novele nahradila povinnost vedení znaleckého deníku.

Znalec má za svou činnost právo na znalečné. Je-li zadavatelem posudku v trestním řízení OČTŘ, pak znalci přísluší znalečné dle § 110b TŘ ve spojení s § 30 ZZKÚ, a to ve smyslu § 31 až § 34 ZZKÚ. Z ustanovení trestního řádu vyplývá, že pokud OČTŘ nesouhlasí s výší znalečného, rozhodne o tomto usnesením, proti kterému je přípustná stížnost.¹⁹

Součástí znalečného je nejen odměna za úkon, ale i náhrada hotových výdajů a ztráty času (včetně času stráveného na cestě), podobně jako je tomu u advokátní odměny. Výše odměny se určí buďto smluvně před započtením samotného výkonu znalecké činnosti nebo mimosmluvně. Mimosmluvní odměna se řídí vyhláškou Ministerstva spravedlnosti. Je-li zadavatelem posudku orgán veřejné moci, pak se výše odměny řídí vždy platnou vyhláškou, tudíž není možné sjednat smluvní odměnu. Orgánem veřejné moci se v tomto případě rozumí správní orgány, soudy, nebo jiné orgány činné v trestním řízení. Aktuální znění vyhlášky o znalečném stanoví znalci k roku 2023 za každou hodinu práce vynaloženou ke znalecké činnosti odměnu ve výši 800,-- Kč až 1000,-- Kč. Tato sazba není pevně stanovena z důvodu, že znalecká činnost je velmi rozmanitá a jednotlivé obory

---

¹⁹ § 110b zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

a posudky vykazují odlišný stupeň obtížnosti. V návaznosti na to zákon umožňuje odměnu i zvýšit či přiměřeně zkrátit. Odměna se navyšuje v případě, že je vypracování posudku mimořádně obtížné nebo je třeba jej provést urychleně. U znalce, který je plátcem daně z přidané hodnoty, se konečná odměna navýší o částku odpovídající dani z přidané hodnoty.²⁰

Z trestního řádu znalci vyplývá právo být poučen. Typicky v případě, kdy je vyslýchán před soudem, musí být poučen o následcích vědomého podání nepravdivého posudku. Dále v souvislosti s provedením svého zkoumání a vypracování posudku má znalec právo nahlížet do spisu, který mu může být i zapůjčen. Při práci se spisem si však znalec musí zachovat objektivitu a nedopouštět se při vyvozování závěrů svévolné selekce důkazů. Zároveň v souvislosti s vypracováním posudků má znalec právo na zvláštní součinnost orgánů činných v trestním řízení, které se projevuje např. právem zúčastnit se provedení úkonů trestního řízení, mají-li vztah ke znaleckému posudku atd.

2.3.1. Pojištění znalců

Povinné pojištění je jedna z přísnějších změn, které přinesla novela znaleckého práva. Jelikož se s činností znalce pojí velká zodpovědnost, musí mít znalec po celou dobu provozování znalecké činnosti pojištění odpovědnosti pro případnou škodu způsobenou s výkonem této činnosti, přičemž výše plnění musí být úměrná škodám, jejichž vznik lze v souvislosti s činností znalce očekávat. Povinné pojištění může pro některé aktivní znalce představovat likvidační překážku, jelikož se vztahuje i na méně aktivní znalce, kteří podávají menší množství znaleckých posudků. Zákon v tomto ohledu nezná ustanovení, které by umožňovalo učinit výjimku. Minimální výše pojistného plnění (tj. částka, která bude pojišťovnou v případě pojistné události proplacena) je k současnosti stanovena v § 38 vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti (dále též *ZnalV*) a činí pro znalce jako fyzické osoby 1 mil. Kč. Pro znalecké kanceláře a znalecké ústavy činí tato částka 5 mil. Kč. Limit je stejný pro všechny odvětví a obory, každopádně je na každém znalci, aby posoudil rizikovost svého oboru, a podle toho vyměřil vhodnou minimální výši pojistného plnění. Zároveň je výše limitu neměnná i v případech, kdy je znalec zapsán v seznamu pro výkon činnosti

---

²⁰ § 31 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

ve více oborech. Dle zákona se povinné pojištění netýká znalců, kteří vykonávají znaleckou činnost jako zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře. Dále se povinnost nevztahuje na znalecký ústav a osoby, které vykonávají znaleckou činnost jednorázově (ad hoc) dle § 26 ZZKÚ. Na ostatní znalce dopadá povinnost předložit Ministerstvu spravedlnosti doklad o sjednaném pojištění, a to v následujících lhůtách:

- do 60 pracovních dnů ode dne zápisu do seznamu znalců,
- do konce kalendářního roku, který předchází roku, na nějž se pojištění vztahuje,
- do 15 dnů ode dne, kdy došlo ke změně, která zakládá povinnost změny pojištění,
- do 1 týdne ode dne, kdy o to Ministerstvo spravedlnosti požádá.²¹

Nesplnění této povinnosti může vést k zániku znaleckého oprávnění, neboť doložení dokladu o pojištění je jednou z podmínek pro provozování znalecké činnosti.

2.3.2. Jmenování znalce

Stejně jako za účinnosti předešlé právní úpravy, i nyní platí, že chce-li osoba působit jako znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav, musí být jmenována a zapsána do seznamu znalců. Podmínky a způsob jmenování znalců se v návaznosti na novou právní úpravu podstatně změnil. Největší změna spočívá v tom, že na jmenování má nově osoba stávající se znalcem právní nárok, a to v případě, kdy splní všechny podmínky stanovené dle ZZKÚ.²² Zákon uvádí, že splní-li žadatel tyto podmínky, pak jej Ministerstvo spravedlnosti запиše do seznamu znalců do 10 pracovních dnů. Je-li žadatelem fyzická osoba, pak se lhůta počítá od složení slibu dle § 5 odst. 2 ZZKÚ. Neexistenci právního nároku na jmenování dle předešlé úpravy potvrdil i Ústavní soud v usnesení ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. II. ÚS 153/04. Provděcí vyhláška ZoZ totiž vytvářela prostor pro správní uvážení, kdy žadatel mohl být při ucházení se o post znalce i přes svou odbornost odmítnut rozhodujícím orgánem.²³ Žadatel mohl být odmítnut z důvodu přebytku znalců v témže oboru pro daný kraj.

²¹ § 22 odst. 4 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

²² § 11 odst. 3 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

²³ Ust. § 2 odst. 4 vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnicích. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-31]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Zásadní změnou, kterou přinesl ZZKÚ do konceptu jmenování znalců je centralizace této činnosti. Dle § 3 ZZKÚ ve věcech výkonu znalecké činnosti rozhoduje pouze Ministerstvo spravedlnosti, zatímco dříve byly takové pravomoci delegovány i na krajské soudy. Přesto, že úprava podmínek v tomto ohledu je pro znalce přínosná, nelze hovořit o tom, že by tato drobná pozitivní změna mohla zlepšit aktuální nedostatek znalců, neboť jeho příčina spočívá v jiných problémech, kterými jsou zejména nedostatečné finanční ohodnocení.²⁴

2.4. Přibrání znalce

Přibrání znalce je projevem potřeby zvláštních odborných znalostí pro objasnění věci v řízení. Důvody pro přibrání znalce k trestnímu řízení jsou upraveny v trestním řádu, tyto mohou být fakultativní či obligatorní. Prvotní posouzení, zda je žádoucí k věci přibrat znalce, závisí na OČTŘ. Orgány činné v trestním řízení rozhodují o přibrání znalce formou opatření dle § 105 odst. 1 TR. O přibrání znalce se vyrozumí obviněný a v řízení před soudem státní zástupce. Opatření o přibrání znalce musí obsahovat informace o tom, který orgán jej vydává, identifikaci znalce a přesné uvedení, jakého oboru a odvětví se znalecký posudek má týkat. Dále opatření může obsahovat stručný popis skutku, který je předmětem šetření. Nedílnou součástí opatření jsou dále otázky, které je potřeba posoudit a zodpovědět ve znaleckém posudku. V závěru opatření se typicky stanoví lhůta pro vypracování posudku a uvede se, v kolika je požadován vyhotoveních. Součástí opatření je též poučení o možnosti podat námitky.

Obviněný může vznést námitky proti zvolenému znalci a proti formulovaným otázkám, které jsou znalci položeny. Důvodnost námitek posuzuje v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu, který o věci rozhoduje. Právě při formulaci otázek se nejen OČTŘ často uchylují k chybám, které mohou zapříčinit neúčelnost znaleckého posudku, kdy odpovědi na položené otázky nemusí přímo přispívat k objasnění skutkového stavu. Častou chybou, resp. chybou nadbytečnou, se jeví, když policejní orgán v opatření znalci určuje, jaké metody má ke znaleckému zkoumání použít. Je přitom na znalci, jaké

---

²⁴ *Týden v justici*. Česká televize: Nová pravidla pro soudní znalce [online] 17.2.2019, [cit. 2023-02-23] Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11129264015-tyden-vjustici/319281381900217/>

metody považuje k vypracování znaleckého posudku za vhodné a nezbytné. Sám znalec posoudí, jaké metody je nezbytné využít k získání kvalitního znaleckého závěru.

2.4.1. Fakultativní důvody pro přibrání znalce

Fakultativní neboli nepovinné důvody pro přibrání znalce jsou z povahy věci volitelné, tudíž dávají prostor pro uvážení OČTŘ. Zákon umožňuje na základě § 105 odst. 4 TŘ pro objasnění věcí zvláště složitých přibrat dva znalce namísto jednoho, jak je tomu běžné.

2.4.2. Obligatorní důvody pro přibrání znalce

V obligatorních případech je přibrání znalce nutné. Dle § 105 odst. 1 TŘ orgán činný v trestním řízení vyžádá odborné vyjádření v případě, kdy je třeba k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení odborných znalostí. Pokud je tento postup pro složitost věci nedostačující, rozhodne OČTŘ o přibrání znalce. Je-li to pro potřeby trestního řízení dostačující, pak je preferováno odborné vyjádření před zadáním vypracování znaleckého posudku, neboť posudky s ohledem na potřebnou lhůtu k vypracování vedou k nežádoucímu a neúčelnému prodlužování trestního řízení.²⁵ Na druhou stranu požadavek na rychlost a hospodárnost řízení nemůže být na úkor objasnění věci. V přípravném řízení rozhoduje o přibrání znalce ten orgán činný v trestním řízení, který jeho přibrání považuje za nezbytné. V řízení před soudem rozhoduje o přiznání znalce předseda senátu.

V trestním řízení je znalecké zkoumání obligatorní v případech, kdy je pochybnost o příčetnosti obviněného. Příčetnost obviněného posuzuje znalec z oboru soudní psychiatrie, pokud se jedná o mladistvého obviněného, pak je nutné přibrat k nezávislému posouzení dva znalce, z nichž oba musí mít specializaci zaměřenou na mladistvé. Dle ZSM duševní stav nezletilého zkoumá znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii a znalec z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky, odvětví psychologie, se specializací na dětskou psychologii.²⁶ Rovněž se obligatorně přibírají dva znalci jde-li o prohlídku

---

²⁵ FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0. s. 25.

²⁶ § 58 zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

mrtvolou dle § 115 TŘ, mezi nimi však nesmí být jako znalec přibrán lékař, který zemřelého operoval či ošetřoval před smrtí. Zároveň kvalifikace těchto znalců musí být přinejmenším srovnatelná s kvalifikací ošetřujícího lékaře.

2.5. Znalec ad hoc

V případech, kdy se během řízení vyskytne potřeba znaleckého zkoumání, se OČTŘ v první řadě obrátí na znalce evidované v ústředním seznamu znalců. Nicméně i přes pestrost znalecké činnosti není možné ve všech případech pro daný obor a specializaci najít dostupného znalce, který bude schopný pro danou věc vypracovat relevantní znalecký posudek. Pro tyto případy, které by měly z povahy věci nastat výjimečně, umožňuje zákon jednorázově přibrat k řízení osobu, která není znalcem zapsaným v seznamu, tzv. osobu vykonávající jednorázově znaleckou činnost, a to postupem upraveným v § 26 ZZKÚ. Na takovou osobu, která je rovněž přezdívaná jako příležitostný znalec či znalec ad hoc (*lat. k tomuto účelu*), se po složení jednorázového slibu do rukou orgánu veřejné moci, který ji ustanovil, hledí jako na znalce. Zákon rovněž umožňuje přibrat tímto způsobem obchodní korporaci do role znalecké kanceláře či příslušnou instituci do role znaleckého ústavu, kdy tento postup dříve řešila judikatura na základě analogie.²⁷

K přibrání znalce ad hoc orgán veřejné moci přistoupí v případě, kdy v seznamu znalců není pro daný obor a odvětví (případně specializaci) zapsán žádný soudní znalec nebo žádný zapsaný soudní znalec nemůže potřebný posudek provést, popřípadě by podání posudku takovým znalcem bylo spojeno s nepřiměřenými náklady a obtížemi. Nezbytnou podmínkou přistoupení k řízení je, že s tím tato osoba souhlasí a složí slib dle § 5 odst. 2 ZZKÚ. Orgán veřejné moci vyhotoví o složení slibu zápis, až poté může znalec ad hoc podat znalecký posudek.

Jak ze znění zákona vyplývá, znalec ad hoc může přibrat jen orgán veřejné moci, účastník tak učinit nemůže a chce-li provést důkaz znaleckým posudkem, je omezen na seznam zapsaných znalců. Právě tato problematika může být v budoucnu obsahem novelizace současného znaleckého zákona, neboť takové jednání se může v praxi projevit jako porušení principu rovnosti zbraní. S ohledem

---

²⁷ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-496-4. s. 1606.

na předpokládaný úbytek znalců lze předpokládat, že orgány veřejné moci budou tento institut „příležitostného znalce“ užívat čím dál častěji.

2.6. Odpovědnost znalce

Znalec příbraný k řízení pro vypracování znaleckého posudku je ze své činnosti odpovědný. O vzniku této odpovědnosti hovoříme ve spojitosti s porušením povinnosti, kterou znalci ukládá zákon. Význam znalecké odpovědnosti úzce souvisí s nemalým společenským zájmem na dostatečné kvalitě znaleckého posudku, jelikož jsou to právě znalecké posudky, které jsou mnohdy klíčové pro rozhodnutí nejen soudních orgánů, ale i jiných orgánů, např. správních. Z toho důvodu je od soudních znalců vyžadován vysoký stupeň odbornosti v daném oboru. Znaleckou odpovědnost lze dělit na soukromoprávní a veřejnoprávní (zejména trestněprávní, popřípadě přestupkovou v rovině správně-trestní). Z povahy věci se tato diplomová práce zabývá pouze trestní, tedy veřejnoprávní odpovědností. Z pohledu soukromoprávní odpovědnosti znalce obecně platí, že ten je povinen nahradit újmu, kterou způsobil v důsledku nebo v souvislosti s výkonem své činnosti. Peněžitá výše této odpovědnosti za újmu není zákonem limitována, z toho důvodu musí být znalci povinně pojištěni.²⁸ Této odpovědnosti se znalec může zprostit v případě, kdy prokáže, že způsobené újmě nebylo možno zabránit ani vynaložením kompletního úsilí, které po něm lze reálně vyžadovat.

2.6.1. Trestní odpovědnost znalce

Trestní či správně-trestní odpovědnost nastává jako důsledek porušení povinnosti. V souvislosti s takovým porušením se subjekt (znalec) dopustí spáchání trestného činu nebo přestupku, z nichž trestné činy se vyznačují vyšší mírou společenské škodlivosti. Úpravu přestupků v tomto odvětví částečně změnil a rozšířil nový ZZKÚ, tento zákon je tak ve vztahu speciality vůči zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. V § 39 odst. 1 ZZKÚ zákonodárce taxativně vymezuje 15 typů přestupků, kterých se může znalec svou činností dopustit. Jedná se např. o nesplnění oznamovací povinnosti, chybné vyúčtování odměny, porušení mlčenlivosti, nedodržení dostatečné odborné péče, nedodržení stanovené doby, nestrannosti atp. Zajímavostí je, že pouze 1 z 15

---

²⁸ *Vyhledat znalce*. E-justice Europa [online]. [cit. 2023-03-11] Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/37146/CS/find_an_expert?CZECH_REPUBLIC&member=1

přestupků se týká pravdivosti znaleckého posudku. V ostatních případech se jedná spíše o přísně sankcionované prohřešky čistě formální povahy. Krom toho, osoba vykonávající znaleckou činnost jednorázově (ad hoc), může svým jednáním naplnit skutkovou podstatu pouze u osmi z těchto přestupků. Odstavec 2 předmětného ustanovení stanovuje správní tresty, které spočívají v uložení peněžité sankce formou pokuty. Pokuty se dělí do tří skupin a ukládají se v rozmezí do 75.000,- Kč, do 250.000,- Kč a za nejzávažnější přestupky zákon umožňuje uložit pokutu až do výše 500.000,- Kč.²⁹ Zákon rovněž umožňuje spáchání některých z těchto přestupků ve formě spolupachatelství. Dalším faktorem z novelizace znaleckých přestupků, který znalce staví do znevýhodněné pozice, je promlčecí doba těchto přestupků, která je stanovena na 5 let, což odpovídá promlčecí době u trestných činů sankcionovaných trestem odnětí svobody s horní hranicí trestu ve výši nejméně tří let³⁰. Domnívám se, že navýšení promlčecí doby je dáno společenským významem znalecké činnosti. Vezmeme-li však v potaz nepostradatelný význam znalecké činnosti nejen pro justici, pak by bylo ze strany zákonodárce spíše na místě nastavit podmínky pro znalce tak, aby byla tato činnost ekonomicky atraktivní a lákavou pro nové uchazeče.

Správním orgánem příslušným k projednávání přestupků znalců je Ministerstvo spravedlnosti. Orgánům veřejné moci tak s novou právní úpravou vznikla oznamovací povinnost vůči Ministerstvu spravedlnosti v případě, že se dozví o skutečnostech, nasvědčujících porušení zákona (ZZKÚ).

Ke konkrétnímu případu trestní odpovědnosti znalce se blíže vyjadřuje následující podkapitola. K tomu je na místě doplnit, že i v případě trestní odpovědnosti znalců se uplatní zásada subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 TZ.

2.6.1.1. Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek

Význam společenského zájmu na odbornosti a správnosti znalecké činnosti reflektuje trestní zákoník prioritně v § 346 TZ, který upravuje trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. Jak ze znění paragrafu vyplývá, krom nepravdivého znaleckého posudku toto ustanovení současně upravuje křivou

---

²⁹ § 39 odst. 2 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

³⁰ § 34 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

svědeckou výpověď, neboť i ta vykazuje podobné znaky a útočí na stejné společenské zájmy. Z důvodu dvojí skutkové podstaty obsažené v tomto ustanovení není na místě zmiňovat statistiky týkající se četnosti trestného činu podání nepravdivého znaleckého posudku a statistiky týkající se nejčastěji ukládaných trestů, neboť tyto budou zkresleny i křivými výpověďmi, které spadají pod stejné ustanovení.

Dle judikatury se nepravdivým znaleckým posudkem rozumí vybočení z plnění zákonné povinnosti a vybočení z využití zákonného oprávnění.³¹ Nejedná se však jen o nepravdivý znalecký posudek, dle odst. 1 předmětného ustanovení může být takový znalecký posudek nepravdivý, hrubě zkreslený nebo neúplný. Pokud je znalecký posudek nepravdivý, pak jej lze označit za lživý, a to ve všech podstatných okolnostech a závěrech. Hrubě zkreslený je znalecký posudek, který se v některých ohledech shoduje se skutečným stavem, ale v jiných ohledech mohou být závěry z něj vyplývající hrubě nepřesné.³² V neposlední řadě posudek, jehož závěry jsou ovlivněny úmyslným zamlčením podstatných okolností, je označován jako posudek neúplný. I na takový posudek dopadá ustanovení § 346 TZ, a to i v případě, že se zamlčené okolnosti týkají záležitostí, na které nebyl znalec výslovně dotázán v zadání pro vypracování znaleckého posudku. Znalec, který se dopustí podání nepravdivého posudku dle § 346 odst. 1 TZ, může být potrestán trestem odnětí svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

Definice jednotlivých znaků skutkové podstaty trestného činu dle § 346 TZ vyplývá z komentáře k trestnímu zákoníku. Znalecké posudky mají klíčový význam pro mnohá rozhodnutí, proto je objektem tohoto trestného činu právě zájem na jejich správnosti, resp. zájem na řádném výkonu znalecké činnosti, neboť pro zákonné rozhodnutí je nutné správné zjištění skutkového stavu věci. V § 7 TOPO jsou taxativně vymezeny trestné činy, kterých se nemůže dopustit právnická osoba, z tohoto výčtu vyplývá, že pachatelem trestného činu křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek může být nejen fyzická, ale i právnická osoba, nicméně odst. 1 předmětného ustanovení vyžaduje tzv. speciální subjekt³³, jelikož pachatelem

³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2011, sp. zn. 30 Cdo 937/2011

³² BÜRGER, P., KRÍSTEK, L., VUČKA, J. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Leges [cit. 2023-3-1]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISBN 978-80-7502-511-1.

³³ Speciální subjekt musí disponovat zvláštním postavením nebo způsobilostí. Ve vztahu k zvláštní části trestního zákoníku jsou to např. vojáci, úředníci, svědci, znalci a tlumočníci.

v tomto případě může být pouze znalec. Znalcem se rozumí fyzická osoba zapsaná v seznamu znalců, znalecká kancelář i znalecký ústav. Znalec jako speciální subjekt vystupuje i v odst. 2 předmětného ustanovení, které pojednává o svědkovi nebo znalci a zavdává vyšší trestní sazbu. Z hlediska objektivní stránky se lze trestného činu dle § 346 odst. 1 TZ dopustit aktivním jednáním nebo úmyslným opomenutím. Aktivním jednáním se znalec dopustí trestného činu při podání nepravdivého nebo hrubě zkresleného posudku, naopak pokud zamlčí podstatné okolnosti, a podá tak znalecký posudek neúplný, jeho jednání má formu úmyslného opomenutí.³⁴ V obou případech je z hlediska formy zavinění vyžadován úmysl, přičemž postačuje úmysl eventuální dle § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 TZ.

Tento trestný čin lze spáchat i v souběhu s jinými trestnými činy, typicky např. s trestným činem podvodu dle § 209 TZ nebo přijetí úplatku dle § 331 TZ. Nedojde však k souběhu s trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 TZ, jelikož znalec (ačkoliv je také speciální subjekt) v řízení při výkonu své činnosti nevystupuje jako úřední osoba.³⁵

2.7. Odborník a konzultant

V trestním řízení se uplatňují odborné znalosti ve čtyřech podobách. Těmi jsou znalecký posudek, odborné vyjádření, konzultativní činnost a kriminalisticko-technická činnost. V otázkách vyžadujících porozumění odborné problematice tak zákon umožňuje přibrat externí osoby, jejichž role v řízení je odlišná od zapsaného znalce, popřípadě znalce ad hoc. Těmito osobami mohou být odborníci a konzultanti.

2.7.1. Odborník

Údělem odborníka v trestním řízení je poskytnutí odborného vyjádření, které je třeba k zodpovězení odborných otázek. Odborníkem může být fyzická nebo právnická osoba. Přitom není vyloučeno, aby osobou poskytující odborné vyjádření byl i subjekt evidovaný dle ZZKÚ v seznamu znalců. Jeho role je nicméně odlišná od znalce. Je důležité mít na vědomí, že odborné vyjádření nemá přednost před

---

³⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5 s. 3234.

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Znalci a jejich trestní odpovědnost*. Bulletin advokacie, Česká advokátní komora. 2016, č. 9, s. 15-23.

znaleckým posudkem.³⁶ Odborné vyjádření od odborníka si typicky vyžádají orgány činné v trestním řízení, které s ním dále nakládají jako s listinným důkazem ve smyslu § 112 TR. Odborné vyjádření se upřednostní tam, kde složitost věci nevyžaduje zpracování znaleckého posudku. Na rozdíl od posudku, u odborného vyjádření nejsou zákonem stanoveny formální náležitosti.

Trestní řád umožňuje OČTŘ vyžadovat odborné vyjádření již před zahájením trestního stíhání dle § 158 odst. 3 písm. b). Obecně za poskytnutí odborného vyjádření náleží odborníkům, podobně jako znalcům, odměna. Výše odměny je stanovena vyhláškou MS. To neplatí v případě, kdy odborné vyjádření poskytuje státní orgán, ten tak činí bez úplaty.³⁷ Proti opatření o přibrání odborníka zákon neumožňuje podat opravný prostředek, nicméně novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. bylo umožněno do opatření vznášet námitky, stejně jako je tomu u opatření o přibrání znalce.

2.7.2. Konzultant

Konzultant poskytuje konzultativní (poradenskou) činnost v oboru své specializace, často se jedná o zaměstnance výzkumné či vědecké instituce. Konzultant musí mít dostatečnou odbornost a zkušenosti v oblasti, která se týká daného trestního řízení. Jeho funkce je pouze podpůrná a lze jej přibrat jen v závažných a složitých věcech. Za takové věci zákonodárce označuje řízení spadající do příslušnosti krajského soudu dle § 17 TR. Orgán činný v trestním řízení může využít odborné pomoci konzultanta postupem dle § 157 odst. 3 a násl. TR. Přibrání se činí formou úkonu OČTŘ, o kterém se sepíše úřední záznam. Účast konzultanta však nezbavuje OČTŘ odpovědnosti za zákonný průběh trestního řízení. Vyžaduje-li to povaha věci, může být konzultantovi umožněno nahlížet do spisu a účastnit se úkonů trestního řízení, nesmí do nich však zasahovat.

Činnost konzultanta může vykonávat i osoba, která je zapsaným znalcem, nicméně není možné, aby tento institut v řízení nahrazoval znaleckou činnost. Tento názor reflektovat i Vrchní soud v Olomouci, který ve svém rozhodnutí vyjádřil následující: „*Smyslem činnosti konzultanta je poskytnout pomoc orgánu*

---

³⁶ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. s. 167.

³⁷ § 105 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

*činnému v trestním řízení v závažných a skutkově složitých věcech zejména v tom, aby se z hlediska odborných znalostí náležitě orientoval ve skutkových okolnostech a mohl zaměřit dokazování správným směrem. Přibrání konzultanta podle § 157 odst. 3 tr. řádu a § 183 odst. 2 tr. řádu však nelze nahrazovat postup podle § 105 a násl. tr. řádu.*³⁸ Funkcí konzultace totiž není vypracování posudku, nýbrž pomoci OČTŘ zorientovat se v určité problematice, která vyžaduje odborné znalosti, aby mohly účelně provádět dokazování. Výsledkem pomoci konzultanta může být např. pomoc s formulováním otázek pro znalce.

Krom OČTŘ může konzultanta přibrat i znalec, který ve věci provádí znalecké zkoumání. Umožňuje mu tak učinit § 23 ZZKÚ, kdy tato možnost byla zakotvena již v předešlé úpravě dle zákona č. 36/1967 Sb. Znalec tak učiní se souhlasem zadavatele v případě, kdy problematika věci přesahuje jeho odbornost a externí konzultace je pro jeho závěry nezbytná.³⁹ Znalec přibraný k řízení o přítomnosti konzultanta informuje ve znaleckém posudku, zároveň znalec nese odpovědnost za celý takto zpracovaný posudek, tedy i za část, na které se podílel konzultant. Stejně jako na znalce, i na konzultanta a ostatní osoby podílející se na znalecké činnosti se vztahuje povinnost mlčenlivosti v rozsahu všech skutečností, o kterých se v souvislosti se svou činností dozví.

2.8. Znalecká kancelář

Nový znalecký zákon zavádí pojem znalecká kancelář. Jedná se o právnickou osobu sdružující znalce a provozující znaleckou činnost. Na rozdíl od ústavů jsou však znalecké kanceláře svým uspořádáním obchodní korporace vykonávající tuto činnost komerčním způsobem. Znalecké kanceláři se blíže věnuje ustanovení § 6 ZZKÚ, které stanoví podmínky jejího fungování.

Podmínky výkonu znalecké činnosti znaleckou kanceláří se v podstatných rysech blíží podmínkách pro výkon činnosti zapsaným znalcem. Shodují se např. v rysech bezúhonnosti, solventnosti a potřeby kontaktní adresy na území České republiky v případě, že samotná kancelář nemá sídlo v České republice. Důležitým znakem je, že znalecká kancelář má alespoň 2 znalce oprávněné k výkonu znalecké

---

³⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2.1.2014, sp. zn. 6To 94/2013

³⁹ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 208.

činnosti ve stejném oboru a odvětví (případně specializaci), pro které si požádala o zápis do seznamu znalců. Znalci mohou být vůči znalecké kanceláři ve vztahu společníků, zaměstnanců, nebo členů. Je-li znalec v takovém vztahu ke znalecké kanceláři, pak není oprávněn vykonávat znaleckou činnost samostatně.

2.9. Znalecký ústav

Dalším subjektem, který může vykonávat znaleckou činnost, je znalecký ústav. Znalecký ústav je pojem, který byl znám již přechází právní úpravě dle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Znalecké ústavy vymezoval § 21 ZoZ jako *právnícké osoby nebo jejich organizační složky, které jsou specializovány na znaleckou činnost a jsou zapsány do Seznamu znaleckých ústavů*.⁴⁰ K dnešnímu dni definici znaleckého ústavu poskytuje § 7 ZZKÚ ve výčtu, dle kterého znaleckým ústavem může být vysoká škola, součást vysoké školy, veřejná výzkumná instituce, státní podnik, ústav, organizační složka státu, vnitřní organizační jednotka organizační složky státu nebo osoba veřejného práva. Významnou podmínkou pro činnost ústavu je, že musí v příslušném oboru a odvětví vykonávat vědeckovýzkumnou činnost po dobu alespoň 3 let, a to ke dni podání žádosti o zápis do seznamu znalců. Nad to musí znalecký ústav, stejně jako jiné subjekty, disponovat dostatečnou odborností a odpovídajícím materiálně technickým zázemím, které potřebuje pro výkon své činnosti. Technickým zázemím se rozumí např. přístrojové vybavení, vhodné softwary a profesní aparát, nikde však není stanoveno, jaké konkrétní vybavení je pro jednotlivé obory vyžadováno.

Na rozdíl od znaleckých kanceláří, k činnosti znaleckého ústavu postačí pouze 1 znalec, který je oprávněn k výkonu znalecké činnosti ve stejném oboru a odvětví a případně specializaci, pro které si znalecký ústav podal žádost o zápis do seznamu znalců. Zároveň na rozdíl od znaleckých kanceláří, znalec, který je součástí znaleckého ústavu, může současně vykonávat činnost i samostatně a rovněž být součástí více znaleckých ústavů, lze tedy říci, že zákon upřednostňuje formu znaleckého ústavu.

---

⁴⁰ § 21 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

Významným znaleckým ústavem je Kriminalistický ústav (dříve známý též jako Kriminalistický ústav Praha Policie ČR) založený v roce 1958, který se v současnosti zaměřuje na obory významné pro trestní řízení, kterými jsou elektrotechnika, chemie, kriminalistika, písmoznalectví a strojírenství.⁴¹

---

⁴¹ Ministerstvo spravedlnosti ČR, Evidence znalců, tlumočnicků a překladatelů [online]. [cit 2023-3-23] Dostupné z: <https://seznat.justice.cz/>

3. Dokazování v trestním řízení

Dokazování je nedílnou součástí každého právního řízení. Dokazování v trestním řízení tvoří jednu z nejdůležitějších procesních činností orgánů činných v trestním řízení⁴². Jedná se o složitý proces upravený v hlavě páté trestního řádu v § 89 až § 118. Právní úpravu dokazování lze souhrnně nazývat jako důkazní právo. V dokazování se promítají základní zásady trestního práva procesního.⁴³ Ve vztahu k dokazování se jedná např. o zásadu vyhledávací, zásadu volného hodnocení důkazů, zásadu obžalovací, zásadu rozhodování v řízení před soudem, zásadu bezprostřednosti a další zásady vyjádřené v právu na spravedlivý proces, které je zakotvené v mezinárodních i vnitrostátních pramenech. Spravedlivý neboli *fair* proces je základním předpokladem k naplnění účelu trestního řízení a dosažení spravedlnosti.⁴⁴

3.1. Trestní řízení

Trestní řízení je druh řízení, který lze realizovat v rámci trestního práva procesního. V obecné definici se jedná o postup orgánů činných v trestním řízení, popřípadě i jiných zúčastněných osob, které mohou ovlivňovat průběh řízení. Tato nejčastěji užívaná definice se podobá definici prof. Musila, kterou užívá v odborné literatuře:

„Trestním řízením se rozumí zákonem stanovený postup orgánů činných v trestním řízení a dalších subjektů podílejících se na tomto postupu, jehož cílem je zjištění trestného činu a jeho pachatele, vynesení spravedlivého rozhodnutí o vině, trestu a nápravném opatření, případně o nároku poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, jakož i výkon těchto rozhodnutí.“⁴⁵

---

⁴² KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8072-0. s. 80.

⁴³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, ISBN: 978-80-7502-278-3. s. 363.

⁴⁴ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 8, 19.

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-496-4. s. 5.

Trestní řízení je tedy nejčistější formou projevu trestního práva procesního, jehož stěžejní právní pramen tvoří zákon č. 141/1961 Sb, o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (trestní řád). Jedná se o obecný právní předpis, jeho úprava dopadá na vztahy a situace, které nejsou upraveny speciálně zvláštním zákonem. Zákony zvláštními ve vztahu k trestnímu řízení lze rozumět např. zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, (dále jen *TOPO*), zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, (dále jen *ZSM*), zákon č. 104/2013 Sb. o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (dále jen *ZMJS*) aj.

Stručný výklad pojmu trestního řízení poskytuje i trestní řád, který uvádí, že se trestním řízení rozumí řízení vedené podle trestního řádu nebo podle zákona č. 2014/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.⁴⁶

Krom orgánů činných v trestním řízení může ovlivňovat průběh řízení zejména osoba, proti níž se řízení vede. Dle stádia, v němž se řízení nachází, hovoříme buďto o obviněném, obžalovaném nebo odsouzeném, nicméně dle § 12 odst. 7 TŘ lze jako o obviněném hovořit též v případě obžalovaného nebo odsouzeného, pokud z povahy věci nevyplývá něco jiného. Jedná se o legislativní zkratku. Dalšími subjekty, které mohou v řízení uplatňovat některá procesní práva, jsou např. poškozený, zúčastněná osoba nebo osoby s tzv. samostatnými obhajovacími právy. Orgány činnými v trestním řízení se rozumí soud, státní zástupce a policejní orgán⁴⁷, přičemž policejní orgány jsou blíže vymezeny v § 12 odst. 2 TŘ.

Účelem trestního řízení je zjistit, zda byl spáchán trestný čin a objasnit konkrétní okolnosti, které se spácháním trestného činu souvisejí. Orgány činné v trestním řízení (dále též jen *OČTŘ*) zejména usilují o konkrétní určení osoby pachatele trestného činu, přičemž v průběhu celého řízení je jejich povinností učinit potřebné kroky k zajištění zákonnosti napříč trestním řízením.⁴⁸ Hlavním předpokladem zákonnosti trestního řízení je dodržení základních zásad, které vyplývají z § 2 TŘ. Některé ze zásad pramení již z Ústavy a Listiny základních práv

---

⁴⁶ § 12 odst. 10 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁴⁷ § 12 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁴⁸ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 21.

a svobod. Porušení těchto zásad by vedlo k nezákonnosti celého řízení, popřípadě procesní nepoužitelnosti některých důkazů. Dále je náplní činnosti OČTŘ případného pachatele (či více pachatelů) podrobit aplikaci trestních zákonů, čímž působí pozitivně na společnost za současného předcházení a potírání trestné činnosti. Vede-li tedy trestní řízení k uložení sankce, hovoříme nejen o funkci represivní, ale i o funkci preventivní.

Předmětem zkoumání trestního řízení je konkrétní skutek. Skutkem se rozumí určitý trestněprávně relevantní projev vůle ve vnějším světě, který je krytý zaviněním. V průběhu řízení se zjišťuje, zda se skutek stal, zda jednání, kterým došlo ke skutku, naplnilo znaky konkrétního trestného činu, a kdo jej spáchal. Orgány činné v trestním řízení poznávají a rekonstruuji skutek pomocí dokazování.

V trestním řízení lze rozlišovat jednotlivé úseky, ty nazýváme stádia trestního řízení. Pro každé stádium je charakteristická rozdílná náplň činnosti orgánů v trestním řízení. Nad to jednotlivá stádia také určují procesní postavení osoby, proti níž se řízení vede. Kontradiktornost, která je pro trestní řízení typická, je uplatňována napříč všemi stádii. Jmenovitě se jedná o přípravné řízení, které se skládá z fáze prověřování a vyšetřování, dále po podání obžaloby následuje fakultativní stádium předběžného projednání obžaloby, které může vyústit v hlavní líčení, což je stěžejní stádium, ve kterém se rozhoduje o vině a trestu a označujeme jej za těžiště dokazování. V neposlední řadě po hlavním líčení může následovat vykonávací řízení dle § 315 a násl. TŘ, popřípadě opravné řízení dle § 245 a násl. TŘ.

3.1.1. Postavení znalce v trestním řízení

V trestním řádu je znalcům věnován oddíl čtvrtý hlavy páté, konkrétně je úprava poměrně stručně shrnutá do § 105 až § 111 TŘ a § 116 až § 118 TŘ. Z posloupnosti trestního řádu lze vyčíst, že znalecká činnost má v konkrétní trestní věci několik fází, které na sebe navazují. Jedná se o přiřazení znalce, přípravu znaleckého posudku, vyhotovení znaleckého posudku a výslech znalce v přípravném řízení nebo v řízení před soudem. Jako znalec může v trestním řízení vystupovat fyzická nebo právnická osoba, tato osoba je buď znalcem evidovaným v seznamu znalců, nebo je to osoba vykonávající znaleckou činnost jednorázově dle § 26 ZZKÚ.

Znalec je v řízení osobou odlišnou od procesních stran, jak již bylo definováno výše, nelze jej připodobňovat k orgánům činným v trestním řízení, stejně tak nelze jeho procesní postavení srovnávat s postavením svědka. Na rozdíl od svědka znalec nevnímá situaci bezprostředně, nýbrž poznává předmět řízení až zprostředkovaně, prostřednictvím spisového materiálu a předložených podkladů. *„Kompetence soudního znalce v trestním řízení lze definovat jako soubor činností, oprávnění a povinností znalce vykonávat v souladu s právními předpisy a na základě úkolů a otázek vymezených orgánem činným v trestním řízení, a to v závislosti na jeho speciálních odborných znalostech.“*⁴⁹

Procesní postavení znalce v řízení je upraveno v trestním řádu. Pro zajištění maximální objektivity a nestrannosti při výkonu znalecké činnosti je dle trestního řádu postavení znalce v trestním řízení neslučitelné s postavením svědka, současně dle § 35 odst. 3 TŘ je neslučitelné s postavením obhájce, a dle § 50 odst. 2 TŘ je postavení znalce při hlavním líčení a veřejném zasedání neslučitelné s postavením zmocněnce zúčastněné osoby a poškozeného. Znalec je k řízení přibrán pro své odborné znalosti za účelem dokazování. Rozsah činnosti znalce je ohraničen položenými otázkami a úkoly vymezenými zadavatelem, ten se tedy zabývá v posudku pouze tím, co mu zadavatel ukládá. Zadavatel by měl proto dané problematice rozumět do té míry, aby dokázal položit skutkově relevantní otázky. Na druhou stranu znalec by měl být schopen problematiku laicky vysvětlit s poukazem na skutkově významné skutečnosti. *„Významným úkolem znalce z hlediska trestně právního je podávat vysvětlení, znalecké posudky a odborná vyjádření týkající se určité skutečnosti směřující např. k objasnění mechanismu spáchání trestného činu.“*⁵⁰

Na základě požadovaného zadání znalec vypracuje znalecký posudek, k jehož provedení je následně předvolán. Stejně jako svědci, i znalec musí být v předvolání upozorněn na následky nedostavení se.⁵¹ Zároveň je znalec v předvolání rovněž poučen o významu znaleckého posudku z pohledu obecného

---

⁴⁹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. s. 183-184.

⁵⁰ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. s. 303.

⁵¹ § 106 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

zájmu a následcích dopuštění se trestného činu dle § 346 TZ. Toto poučení může být součástí opatření o přibrání znalce, nebo je k opatření připojeno. Znalce však na rozdíl od svědků nelze předvést, proto následkem nedostavení se je pořádková pokuta dle § 66 TŘ. Hrozbě uložení pořádkové pokuty se znalec vystavuje také v případě, když bezdůvodně odmítne podat znalecký posudek.⁵² Důvody pro odmítnutí podání znaleckého posudku jsou taxativně vymezeny v § 19 ZZKÚ.

3.2. Dokazování

Jak bylo nastíněno výše, účelem trestního řízení je zjistit, zda se skutek stal, zda ho spáchala určitá osoba a zda byly jednáním takové osoby naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu. O předmětných skutečnostech jsou OČTŘ povinny zajišťovat důkazy, které jsou prováděny a hodnoceny v rámci dokazování během řízení před soudem. Pouze soud může v trestní věci meritorně rozhodovat.⁵³ Cílem dokazování je tedy v rámci uplatnění zásady materiální pravdy objasnit rozhodné skutečnosti do takové míry, aby mohlo být soudem bez důvodných pochybností rozhodnuto. Bez efektivního dokazování by nebylo možné naplnit účel trestního řízení.

Právní úpravu dokazování tvoří nejen vnitrostátní prameny, ale i mezinárodní smlouvy, zejména Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a protokoly na ni navazující, dále Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Krom judikatury a trestního řádu vnitrostátní prameny tvoří zejména zákony speciální vůči trestnímu řádu, kterými jsou TOPO, ZSM a ZMJS. Umožňuje-li to povaha věci, pak se obecná úprava dokazování vyplývající z trestního řádu použije i na řízení ve věcech právnických osob.⁵⁴

Předmětem dokazování jsou skutečnosti, které mají být při procesu dokazování zjištěny⁵⁵, tyto však musí být pro dané trestní řízení právně relevantní. Výkladem trestního řádu lze obecně určit tři okruhy skutečností, které mají být

---

⁵² FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0. s. 30.

⁵³ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 69.

⁵⁴ §1 odst. 2 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

⁵⁵ FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0. s. 12.

dokazovány. Jedná se o okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé, okolnosti důležité pro postup trestního řízení a okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo jinak umožnily její spáchání (např. účastenství). Rozsah dokazování je vymezen okruhem důkazů, které jsou v daném řízení třeba k prokázání předmětné skutečnosti. Nutný rozsah dokazování je individuální, odvíjí se od povahy případu, ale i od stádia, ve kterém se řízení nachází a od dosavadních výsledků dokazování. Subjekty dokazování jsou OČTŘ, ty mohou svojí činností ovlivňovat průběh dokazování. Krom OČTŘ jsou subjekty dokazování i strany trestního řízení a další osoby, např. znalec. OČTŘ při vyhledávání a zajišťování důkazů postupují *ex officio* tak, aby byly zajištěny kompletní důkazy potřebné pro správné rozhodnutí, a pachatel tak mohl být uznán vinným či zproštěn obžaloby v souladu se zákonem. Při této činnosti OČTŘ aplikují jednu ze základních zásad trestního řízení, a to zásadu zjištění skutkového stavu věci po vzoru § 2 odst. 5 TŘ. Dále je dokazování ovládáno např. zásadou ústnosti, veřejnosti a samozřejmě zásadou presumpce nevinny, která prolíná celé trestní řízení.

Dokazování je prováděno ve všech stádiích trestního řízení. V přípravném řízení ve fázi prověřování je však prováděno jen výjimečně formou neodkladných a neopakovatelných úkonů, a to za podmínek stanovených trestním řádem. Po tom, co je osobě, proti níž se řízení vede, sděleno obvinění, dojde k zahájení trestního stíhání a nastává fáze vyšetřování, též označovaná jako předsoudní stádium řízení.⁵⁶ Vyšetřování lze provádět formou zkráceného přípravného řízení, jako standardní, nebo jako rozšířené vyšetřování, a to v závislosti na složitost a závažnost trestní věci. Pro fázi vyšetřování je typické vyhledávání důkazů, provádí se výslechy a konají jiné úkony dle § 158 odst. 3 TŘ. Těžiště dokazování je však v řízení před soudem. K řízení před soudem dochází na základě podané obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu nebo návrhu na potrestání.⁵⁷

Nestanoví-li zákon jinak, pak dokazování v hlavním líčení řídí předseda senátu, který má výsadní postavení. Ten má i povinnost se při provádění konkrétních důkazů dotázat obžalovaného, zda se chce vyjádřit k provedenému důkazu. Tato povinnost vyplývá z § 214 TŘ a je součástí práva obžalovaného na

---

⁵⁶ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 72.

⁵⁷ Tamtéž, s. 74.

obhajobu. Odpověď obžalovaného se zapíše do protokolu, který se vypracovává o průběhu hlavního líčení.

„Předseda senátu určuje pořadí provádění jednotlivých důkazů, rozhoduje o způsobu výslechu případných spoluobžalovaných a vždy umožňuje stranám vyjádřit se k důkazům.“⁵⁸

Předseda senátu má rovněž možnost provedením některých důkazů pověřit jiného člena senátu. Za podmínek stanovených § 180 odst. 3 TŘ může důkazy provádět i státní zástupce, a to se souhlasem nebo na výzvu předsedy senátu, jedná se o důkazy podporující obžalobu. Neméně významná funkce předsedy senátu spočívá i v tom, že v rámci dokazování rozhoduje o námitkách stran směřujících proti způsobu provádění úkonů v hlavním líčení a s námitkami se vypořádává. Jednotlivá stádia dokazování se prolínají se stádii trestního řízení.

Dokazování úzce souvisí s kriminalistikou. Kriminalistika je samostatný vědní obor, který zkoumá stopy vzniklé ve spojitosti s trestnou činností a jiné kriminalisticky významné skutečnosti. Stopy jsou pro získání informace o spáchaném trestném činu stěžejním zdrojem, jelikož zrcadlí změny způsobené trestnou činností. Kriminalistickou změnou je každá změna (v lidském vědomí nebo v materiálním světě), kterou je možné zajistit a získat z ní kriminalisticky relevantní informaci.⁵⁹ V závislosti na charakteru stopy provádí jejich zkoumání a vyhodnocení specializovaní znalci a znalecká či expertizní pracoviště. Ze správně zajištěných stop lze následně získat důkazy.

3.2.1. Důkaz a důkazní prostředek

Pojem důkaz je v aktuální právní úpravě vymezen celkem stroze. Dle ustanovení § 89 odst. 2 TŘ *za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci*. Laicky lze rozumět, že důkazem je hodnotná informace vypovídající o skutečnostech významných pro řízení, taková informace má dokládat stav odpovídající skutečnosti a objektivnímu vnímání reality. Důkazy se vždy poji

---

⁵⁸ Tamtéž, s. 76.

⁵⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 8071798789. s. 78.

s určitou věcí nebo osobou, která je jejich nositelem či pramenem.⁶⁰ Pozitivně právní definice však neodpovídá praxi, jelikož popisuje spíše důkazní prostředek. O důkazech platí, že musí být vyhledány a provedeny způsobem stanoveným zákonem. V opačném případě může být důkaz nepřípustný (získán způsobem rozporným s právním předpisem) nebo neúčinný.

Důkazní prostředek je pojem širší. Jedná se o nástroj, který OČTŘ využívá k objasnění skutečností týkajících se daného předmětu dokazování, pomocí kterého se snaží dospět k určitému poznatku⁶¹. Skrze důkazní prostředek OČTŘ poznávají předmět důkazu. V praxi tak za důkazní prostředek lze označit vše, co může v řízení přinést trestněprávně relevantní informace. Pojmy důkaz a důkazní prostředek bývají často zaměňované, v některých pramenech se lze dokonce setkat s jejich synonymním užitím. Osobně se přikláním k názoru, že důkazní prostředek je pojem více abstraktní, kdy řádným provedením a hodnocením lze z důkazního prostředku vytěžit důkaz relevantní pro trestní řízení. Důkazy, resp. důkazní prostředky, pak zákon jmenuje pouze demonstrativně. Krom znaleckých posudků mohou k objasnění věci přispět i svědecké výpovědi, listinné důkazy či ohledání místa činu, ohledání osob a další. Výčet použitelných důkazů v trestním řízení je neúplný, stejně jako je tomu v civilním řízení dle zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Nad to zákon jmenuje zvláštní způsoby dokazování, které byly do trestního řádu v dnešním znění začleněny novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., viz jejich výčet níže. Zároveň předkládání důkazních prostředků není pouze výsadou OČTŘ. Ze znění zákona vyplývá, že důkazní prostředek nemusí být přímo předložen ani vyhledán orgánem činným v trestním řízení. Právo předkládat důkazy je podstatnou součástí zaručeného práva na obhajobu, které náleží obviněnému. Přinášet nové poznatky do řízení pomocí návrhů na provedení důkazů však může i státní zástupce. Obecné soudy jsou povinny vypořádat se všemi důkazy předloženými účastníky řízení, respektive se vším, co v průběhu řízení vyjde najevo a má vztah k projednávané věci. V případě, že soud rozhodne navržený důkaz neprovést, je povinností soudu dostatečně zdůvodnit, z jakého důvodu tak učinil. Neakceptování důkazního návrhu obviněného lze dle judikatury založit toliko třemi důvody. Prvním důvodem je argument, dle něhož tvrzená skutečnost, k jejímuž

---

⁶⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, ISBN: 978-80-7502-278-3. s. 361.

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1347.

ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení. Dalším důvodem je argument, dle kterého důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost čili nedisponuje vypovídací potencií. Třetím důvodem je pak nadbytečnost důkazu, tj. argument, dle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností dostatečně ověřeno nebo vyvráceno.⁶²

Samotné důkazy lze dále dělit podle různých kritérií. Nejčastěji se lze setkat s dělením do tří kategorií, kterými jsou důkazy dále členěné:

- dle vztahu k postavení obviněného (usvědčující a ospravedlňující)
- dle pramene (původní neboli bezprostřední a odvozené)
- dle vztahu k dokazované skutečnosti (přímé a nepřímé).

V některých pramenech se lze setkat také s členěním na důkazy osobní a věcné. Ne vždy lze specifickému typu důkazy přiřadit všechny vlastnosti. Konkrétně znalecké posudky lze ve světle nastíněného členění charakterizovat jako důkazy věcné v případě, že je předložen znalecký posudek jako listina. V případě výsledku znalce, který posudek vypracoval, by se jednalo o důkaz osobní, jelikož je spjatý s výpovědí konkrétní osoby a jejím projevem navenek.

Zákonný výčet důkazních prostředků:

1. Výpověď obviněného (§ 90 - § 95 TŘ)
2. Výslech svědka (§ 97 - § 104 TŘ)
3. Znalecký posudek (§ 105 - § 111 TŘ)
4. Věcné a listinné důkazy (§ 112 TŘ)
5. Ohledání (§ 113 - § 118 TŘ)

Druhy zvláštních způsobů dokazování:

1. Konfrontace (§ 104a TŘ)
2. Rekognice (§ 104b ve spojení s § 93 odst. 2 TŘ)
3. Vyšetřovací pokus (§ 104c TŘ)
4. Rekonstrukce (§ 104d TŘ)
5. Prověrka na místě (§ 104e TŘ)

---

⁶² Nález ÚS ČR ze dne 24.2.2004, sp. zn. I. ÚS 733/01

6. Operativně pátrací prostředky (§ 158b TŘ)

3.2.2. Stádia dokazování

Pro použití důkazu pro účely trestního řízení musí být dodržen zákonný postup. Ten počíná již při obstarávání důkazů, jelikož toto může představovat intenzivní zásah do soukromí jednotlivce. Porušení právních předpisů při získávání důkazů může mít za následek relativní či absolutní neúčinnost, a tudíž procesní nepoužitelnost takového důkazu. Pro dodržení procesních náležitostí je dokazování rozděleno do následujících fází neboli stádií, které je zapotřebí chronologicky dodržet k řádnému a zákonnému vytěžení skutečností z důkazu vyplývajících.

3.2.2.1. Vyhledávání důkazů

Vyhledávání důkazů je první fází dokazování, ve které se získávají informace o existenci či neexistenci konkrétních důkazů. Vyhledávání důkazů ze strany OČTŘ v rámci realizace zásady vyhledávací probíhá zejména v přípravném řízení. Přípravné řízení se skládá z fáze prověřování a vyšetřování. Aby mohl policejní orgán rozhodnout o zahájení trestního stíhání, musí mu být známy určité skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. Tyto skutečnosti se snaží policejní orgán zjišťovat a objasňovat ve fázi prověřování, a to na základě vlastní činnosti nebo podnětu ve formě podání trestního oznámení. Fáze prověřování zahrnuje např. ohledání věci, ohledání místa činu, zajišťování stop apod. Nejčastěji však policejní orgán k objasnění skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu využívá institut podání vysvětlení dle § 158 odst. 6 TŘ. Podání vysvětlení je upraveno i v § 61 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, umožňuje policejnímu orgánu odhalit určité skutečnosti potřebné k zahájení nebo nezahájení trestního stíhání. Předvolaná osoba má povinnost se k podání vysvětlení dostavit, je poučena o svých právech a o provedení úkonu je sepsán úřední záznam. Tento však standardně nemůže v řízení před soudem sloužit jako důkaz. Úřední záznam o podání vysvětlení lze v hlavním líčení přečíst za podmínek stanovených § 211 odst. 6 TŘ, kdy je k tomu potřeba souhlasu státního zástupce a obžalovaného. Pro nemalý procesní a důkazní význam takových záznamů musí být osoba obžalovaného dostatečně poučena o následcích svého souhlasu.

I v přípravném řízení mohou státní zástupce či policejní orgán rozhodnout o vyžádání odborného vyjádření. Vyžaduje-li to složitost situace a je-li pro

posouzení věci třeba, mohou OČTŘ před zahájením trestního stíhání nad rámec odborného vyjádření i zadávat vypracování znaleckých posudků. Odborné vyjádření OČTŘ zvolí v případě formálně a obsahově jednodušších otázek.

Nad rámec činnosti OČTŘ může po celou dobu řízení, většinou až od fáze vyšetřování, důkazy vyhledávat a navrhopvat i osoba, proti níž se řízení vede. Osoba podezřelá ze spáchání trestného činu nebo osoba, které bylo sděleno obvinění, může předkládat a navrhopvat důkazy svědčící ve svůj prospěch ve snaze dokázat svou nevinu. Podobná právo přísluší v řízení i poškozenému, nicméně toto navrhopvání důkazů se týká již fáze jejich provádění.

Finálně je třeba poznamenat, že takto vyhledané důkazy může v pozdější fázi hodnotit pouze soud, proto není v pravomoci ostatních orgánů činných v trestním řízení předběžně hodnotit důkazy a provádět jejich svévolnou selekci. V praxi však typicky OČTŘ v této fázi vyhledávají důkazy svědčící ve prospěch jejich skutkové verze, a to přesto, že jim zákon ukládá povinnost opatřovat důkazy ve prospěch i v neprospěch obviněného.

3.2.2.2. Provádění a zajištění důkazů

Po opatření důkazů přichází na řadu jejich procesní zajištění a provedení, jedná se o další z procesních činností OČTŘ. Novelizace provedená zákonem č. 265/2001 Sb. přesunula těžiště dokazování z předsoudního řízení do řízení před soudem. Proto hlavní líčení, ve kterém provádění důkazů probíhá, bývá často označováno za těžiště dokazování. V této fázi je povinností OČTŘ veškeré shromážděné důkazy provést a zajistit je za dodržení procesní formy. Během provádění důkazů musí OČTŘ z důkazního prostředku, který slouží jako pramen, vytěžit informace s relevantní hodnotou přispívající k objasnění věci. Přitom musí dodržet zákonný postup, jelikož nezákonně získaný důkaz může být procesně nepoužitelný. Veškeré provedené důkazy musí zajištěny sepsáním do protokolu, např. při výpovědi svědka při hlavním líčení dochází k procesnímu zajištění daného důkazu tak, že se výpověď zaprotokoluje ve smyslu § 55b TŘ. V případě, že by protokol z hlavního líčení výpověď svědka v nutném rozsahu neobsahoval, byl by takto získaný důkaz zatížen procesní vadou, a soud by k němu nemohl při rozhodování přihlídnout. Nad to jsou nepoužitelné i takové důkazy, které byly

odvozeně získané na základě jiného nezákonně získaného důkazu, a to po vzoru tzv. doktríny ovoce z otráveného stromu.

3.2.2.3. Prověrka důkazů

Při prověřce důkazů se jednotlivé důkazy analyzují jak jednotlivě, tak společně ve své souvislosti, přitom se zkoumá jejich kvalita a věrohodnost. Zároveň se při prověřce odhalují a odstraňují případné rozpory mezi jednotlivými důkazy, čímž se zjišťuje jejich vzájemná souvislost a vázanost na daný případ.⁶³

Kvalitu pramene je nutné zkoumat u všech důkazů. Časté nesrovnalosti a sklony k fabulacím lze pozorovat u svědeckých výpovědí. Věrohodnost a specifičnost svědeckých výpovědí slábne úměrně s uplynulou dobou od zkoumaného děje. Zvýšenou pozornost při prověřce je třeba věnovat i výpovědi obviněného, jelikož toto na rozdíl od ostatních svědků nelze stíhat pro nepravdivou výpověď, neboť tento se doznat nemusí po vzoru zásady *nemo tenetur se ipsum accusare* (nikdo není povinen obviňovat sám sebe). Stejně tomu je i v případě doznání obviněného. I přes doznání obviněného musí OČTŘ dále vynaložit úsilí k objasnění věci a podrobit každé tvrzení obviněného prověřce a dokazování.⁶⁴ V konečné fázi na prověrku navazuje závěrečné hodnocení důkazů.

3.2.2.4. Hodnocení důkazů

Hodnocení důkazů je vrcholnou fází celého procesu dokazování. V této fázi se plně uplatňuje zásada volného hodnocení důkazů. Hodnocení je myšlenková činnost soudu, na jejímž základě je provedeným důkazům přisuzována míra pravdivosti, věrohodnosti a míra jejich celkového významu pro rozhodnutí. Při hodnocení zkoumá soud důkazy z hlediska jejich zákonnosti a pravdivosti. V otázce se soud zabývá tím, zda byly důkazy získány a provedeny způsobem, který stanoví zákon. Soud nepřihlédne k důkazům, které byly získány či provedeny nezákonnou cestou. V otázce jejich pravdivosti se soud zabývá obecně tím, které skutečnosti vyplývající z důkazů lze považovat za pravdivé, a které nikoliv.⁶⁵

⁶³CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 67

⁶⁴KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8072-0. s. 145.

⁶⁵ *Hodnocení důkazů*. Epravo.cz [online]. 2002 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/hodnoceni-dukazu-15988.html>

Jelikož soud na základě takto zhodnocených důkazů dojde k rozhodnutí, je nutné v odůvodnění rozhodnutí předeštit myšlenkové pochody, ze kterých soud při hodnocení důkazů vycházel.

V rámci hodnocení důkazů soud hodnotí znalecký posudek i přes jeho relevantní zdroj se stejnou pečlivostí, jako kterýkoliv jiný důkaz, jelikož znalecký posudek nemá nad ostatními důkazy privilegované postavení. Je proto třeba ho podrobit hodnotícímu uvážení jednotlivě i v souhrnu s ostatními důkazy po vzoru zásady volného hodnocení důkazů. Hodnocení znaleckého posudku v justiční praxi naráží na problém, kterým je pochopitelná absence kvalifikace soudců, jakožto právníků, k posouzení výsledků zkoumání odborných otázek z oblasti vědy, řemesla, techniky, nebo jiné specializované problematiky, v níž je soudce sám laikem.⁶⁶ Lze se tak v praxi setkat s názorem, že hodnocení by se mělo týkat zejména formálních aspektů znaleckého posudku, spíše než jeho odborného obsahu. Na druhou stranu je zde významná potřeba provést hodnocení v co nejširším rozsahu, proto lze obecně říci, že hodnocení by se nemělo týkat pouze konečného výsledku znaleckého zkoumání, tj. samotného posudku, ale i celého jeho procesu vytváření jež tvoří např. shromažďování předmětů expertízy, samotný průběh expertízy, znalcem zvolené metody a způsob vyvozování závěrů. Při hodnocení znaleckého posudku přihlíží k různým kritériím, kterými jsou např. právní stránka posudku (dodržení zákonnosti při vypracování), důkazní relevance, věrohodnost, úplnost a bezvadnost podkladových materiálů a odborná odůvodněnost znaleckých posudků, která ovšem, jak je nastíněno výše, je velmi problematická z hlediska toho, aby orgán činný v trestním řízení hodnotil správnost a odůvodněnost znaleckých závěrů.

Výše popsané fáze procesu dokazování spolu navzájem souvisí a prolínají se, proto nemusí být vždy zcela zřejmě odděleny.⁶⁷

---

⁶⁶ MUSIL, Jan. *Hodnocení znaleckého posudku*. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceniznaleckeho-posudku.aspx>

⁶⁷ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 978-80-7400-321-9. s. 361.

4. Znalecké dokazování

Znalecké dokazování představuje jednu z nejdůležitějších forem dokazování v trestním řízení. Jde o proces, během kterého expert, tzv. znalec, poskytuje odborné informace a závěry, které přispívají k objasnění skutkového stavu v dané věci.

Trestní řád v § 105 a násl. předpokládá členění znalecké činnosti v trestním řízení do několika fází. Chronologicky se jedná o přibrání znalce (§ 105 TR), jeho poučení (§ 106 TR), přípravu znaleckého posudku (§ 107 TR) a výslech znalce v přípravném řízení nebo v řízení před soudem (§ 108 TR).

Z uvedeného je zřejmé, že v dnešní době hraje znalec v procesu dokazování významnou roli. Tato role však musí být z principu nestranná a nezávislá na OČTŘ a ostatních účastnících. Daný předpoklad, typický pro zákonnost trestního řízení, nebyl v historii vývoje znalecké činnosti vždy respektován. Blíže se k vývoji znaleckého dokazování vyjadřuje následující podkapitola.

4.1. Historie a počátky znaleckého dokazování

Kořeny práva, včetně práva trestního, sahají tisíce let do historie. Poznatky starověku a středověku však netvořily podmínky pro rozvoj expertíz a věd, tudíž nemohlo docházet ani k jejich efektivnímu využití pro trestní proces. Řízení, lze-li to tak nazývat, bylo vedeno ve smyslu božího soudu, tzv. ordálie, kdy autorita rozhodovala o vině a trestu bez většího zřetele na proces dokazování. Ordálie byly různého charakteru, jednalo se např. o zkoušku vodou, zkoušku ohněm či soubojem. Kriminalita navíc nedosahovala takové úrovně. Jednalo se o kriminalitu pudovou, poháněnou lidskými potřebami, chtíčem a mstou, nikoli organizované zločiny, k jejichž objasnění by bylo zapotřebí zapojení znalostí z oblasti věd. Středověká právní doktrína nepracovala s pojmem důkazu znalcem,⁶⁸ avšak již v průběhu středověku, konkrétně během 13. století, došlo ke zlomu v historii znalců. K prvotním projevům přibrání učené osoby docházelo v souvislosti s ohledáním mrtvých těl. Medici byli přibíráni za účelem objasnění příčin úmrtí a stanovení doby smrti. Nejednalo se však o znalce v dnešním pojetí a jejich závěr

---

⁶⁸ MUSIL, Jan. *Některé otázky znaleckého dokazování v trestním řízení a teorie kriminalistické expertízy*. Praha: Univerzita Karlova, 1974. Acta Universitatis Carolinae. s. 11.

netvořil důkaz znaleckým posudkem.⁶⁹ Krom lékařů byli pro účely dokazování přibíráni i písmoznalci, předchůdci notářů, kteří ověřovali pravost listin.

Tyto případy byly nicméně spíše ojedinělé. Jejich přínos k řízení byl s ohledem na vědecké poznatky doby a raný vývoj právního státu zanedbatelný. Velký rozmach spojovaný s počátkem znaleckého dokazování, které se přibližovalo dnešní podobě, se datuje ke konci 18. století. Potřeba odborných vědních znalostí se v trestním řízení promítla společně s rozvojem lidské činnosti, kdy otázka posouzení skutku přesahovala znalosti pouze právní. Primárně měli významnou roli odborníci z řad lékařů, opět pro účely soudního lékařství. Role tehdejších znalců však nebyla srovnatelná s tou dnešní. Zatímco dnes je znalec striktně distancován od orgánů činných v trestním řízení, dříve bylo na znalce nahlíženo jako na pomocníka soudce. Tento názor prezentoval i francouzský procesualista Bonnier, který označoval znalce za „zvětšovací sklo v ruce soudce“.⁷⁰ Pozdější představitelé pozitivistické školy, Cesare Lombroso a Enrico Ferri, dokonce přiznávali znalci postavení samostatného subjektu trestního řízení, který se podílel na rozhodovací činnosti.⁷¹

Výše pojaté názory jsou dnešní právní doktrínou již pochopitelně překonané, neboť na znalce je v řízení kladen požadavek nestrannosti, tudíž zákonitě na něj nelze hledět jako na „pomocníka“ soudu ani žádné z procesních stran.

4.2. Důkaz znaleckým posudkem

Znalecký posudek jako důkazní prostředek, jak ho známe dnes, se vyvinul až v relativně nedávné době. Jako se samostatným důkazním prostředkem s ním operoval poprvé trestní řád z roku 1873. Dnešní právní nauka na znalecký posudek nahlíží jako na výsledek znaleckého zkoumání, který přináší do řízení znalcům názor na zkoumanou otázku, kdy tento názor musí být objektivně přezkoumatelný.

Zákon pro pojem znaleckého posudku nestanoví přesnou definici. Při definování je proto třeba vycházet z odborné literatury. Např. Dörfel v komentáři

---

⁶⁹ KEJŘ, J. *Pojem soudního důkazu ve středověkých právních naukách*. In: SOLNÁŘ. V. (ed). Stát a právo. Praha: Academia, roč. 1968, č. 13, s. 185.

⁷⁰ MUSIL, Jan. *Některé otázky znaleckého dokazování v trestním řízení a teorie kriminalistické expertizy*. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 12.

⁷¹ MUSIL, Jan. *Hodnocení znaleckého posudku*. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceniznaleckeho-posudku.aspx>

k předešlé právní úpravě znalectví definuje posudek jako „*prostředek pro vyjádření odborných závěrů o skutečnostech, které měl znalec objasnit*“.⁷² Z uvedeného vyplývá, že dokazování znalcem v trestním řízení si klade za účel zajistit skutkový základ pro rozhodnutí ve věci.

Znalecký posudek vnáší do řízení určitou vnější expertízu, která přesahuje schopnosti a znalosti orgánů činných v trestním řízení, avšak umožňuje jim seznámit se s danou problematikou dostačujícím způsobem. Je zřejmé, že znalecký posudek se odlišuje od ostatních důkazů svým původem, u kterého se předpokládá určitá věrohodnost. Přesto na něj musí OČTŘ nahlížet stejně kriticky, jako na jakékoliv jiné důkazy. Znalecký posudek pomáhá dotvářet názor a závěr orgánů činných v trestním řízení, nemůže jej však bez dalšího nahrazovat. K předmětnému se ve své judikatuře mnohokrát vyjádřil i Ústavní soud, který potvrdil, že: „*Ačkoliv znalecký posudek zaujímá v rámci trestního řízení nezpochybnitelné postavení, i přesto nepoživá větší důkazní hodnoty a musí být hodnocen stejně tak pečlivě jako jiné důkazy.*“⁷³

V předchozí kapitole věnované důkazům bylo uvedeno, že důkazy lze dělit podle různých kritérií. Na základě předmětného vymezení lze znalecký posudek považovat za důkaz:

- logický, jelikož je opřen o shromážděná data a zdůvodněn.
- odvozený, jelikož znalec nevnímá zkoumaný jev sám svými smysly, nýbrž zprostředkovaně skrze poskytnuté materiály.
- usvědčující nebo ospravedlňující, v závislosti na závěrech a dokazovaných skutečnostech.
- osobní, je-li důkazem znalceva výpověď.
- listinný, je-li čten v řízení před soudem a chybí znalecká doložka.

Aby znalecký posudek mohl obstát jako důkaz a ovlivnit řízení, musí být bezvadný a musí vykazovat určité vlastnosti. Jedná se zejména o úplnost, transparentnost, přezkoumatelnost, přesvědčivost a pravdivost. Pouze kvalitně zpracovaný a správně provedený posudek má schopnost přispět k výsledku řízení.

---

⁷² DÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2. s. 48.

⁷³ Nález ÚS ČR ze dne 20. 05. 2008, sp. zn. I. ÚS 49/06

Bliže se vlastnostem znaleckého posudku věnuje kapitola 5. *Znalecký posudek*. Nad to musí znalec při své práci s podklady zohlednit požadavek komplexnosti posudku, čímž se rozumí, že musí zohlednit všechny skutečnosti, které mohou ovlivnit jeho závěry.

I znalec, jakožto osoba externě přibraná k řízení, může být v řízení vyslýchán ve vztahu ke znaleckému posudku. Konkrétně má výslech sloužit k doplnění nebo vysvětlení znaleckého posudku, popřípadě směřuje k vytěžení odborného názoru znalce. Přibraného znalce je možné vyslýchat v přípravném řízení či v řízení před soudem. Výslech v přípravném řízení se provede v případě, kdy existují pochybnosti o správnosti a úplnosti znaleckého posudku. Jestliže pochybnosti o správnosti znaleckého posudku nejsou, pak policejní orgán či státní zástupce k výslechu znalce v této fázi řízení nepřistupuje, jelikož by se to jevilo jako neúčelné, už jen z důvodu zachování hospodárnosti a efektivnosti řízení. Při výslechu znalce se projevuje zásada ústnosti řízení, kdy podle § 2 odst. 11 TŘ se *„důkaz výpověďmi svědků, znalců a obviněného provádí zpravidla tak, že se tyto osoby vyslýchají.“*⁷⁴ Současně se zde projevuje zásada bezprostřednosti, neboť dle § 220 odst. 2 TŘ soud při svém rozhodování přihlíží ke skutečnostem, které byly provedeny v hlavním líčení, z toho důvodu soud vyzve znalce, aby znalecký posudek přednesl. Není-li to možné, pak je na místě, aby byl znalecký posudek přečten.⁷⁵ V méně častých případech, kdy znalecký posudek nebyl zpracován písemně, nadiktuje jej znalec do protokolu. Byl-li posudek vypracován písemně, pak se na něj může znalec při výslechu odvolat a stvrdit jej (tj. potvrdí jeho správnost a úplnost).⁷⁶ Stejným způsobem se postupuje i v případě, kdy znalecký posudek obstarala strana dle § 89 odst. 2 TŘ.

Strany mohou v rámci výslechu klást znalci otázky vztahující se k obsahu znaleckého posudku, zjištěným závěrům a způsobu vypracování posudku. Typicky otázky obhajoby proti znalci, kterého přibraly orgány činné v trestním řízení, směřují ke zpochybnění důkazní hodnoty znaleckého posudku, jeho kvality a důkazní použitelnosti. Znalci jsou přitom advokáty konfrontováni ve sféře své odbornosti a zvolených metod, což jen přilévá olej do ohně nespokojení znalecké

---

⁷⁴ § 2 odst. 11 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁷⁵ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 3.2.1999, sp. zn. 7 To 388/98 [R 13/2000]

⁷⁶ § 108 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

obce se způsobem, jakým jsou v řízení i přes své nenahraditelné postavení vnímání. Samotný výslech je možné realizovat i bez osobní přítomnosti znalce, a to typicky prostřednictvím videokonferenčního zařízení, které se v soudním řízení začaly hojně využívat v době pandemie Covid-19. Tento způsob výslechu je vhodný zejména v situaci, kdy se znalec z nějakého důvodu nemůže účastnit osobně hlavního líčení. Rovněž lze výslech znalce realizovat postupem stanoveným v zákoně č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, který umožňuje provedení výslechu znalce skrze institut právní pomoci. Tento zákon umožňuje orgánům činným v trestním řízení provádět výslechy osob v zahraničí, a to osob v různém procesním postavení. Při takto provedeném výslechu musí být znalec přiměřeně poučen o svých právech dle právního řádu České republiky a současně poučen dle právního řádu cizího státu.

Nejsou-li o správnosti znaleckého posudku žádné pochybnosti, pak je možné jej v hlavním líčení jako důkaz provést postupem dle § 211 odst. 5 TR, který uvádí, že: *„místo výslechu znalce lze číst protokol o jeho výpovědi nebo jeho písemný posudek, jestliže znalec byl před podáním posudku poučen podle § 106, nejsou pochybnosti o správnosti a úplnosti posudku a státní zástupce i obžalovaný s tím souhlasí.“*⁷⁷

Nicméně z povahy kontradiktornosti stran v trestním řízení přirozeně vyplývá, že obžalovaný se závěry znaleckého posudku nemusí souhlasit. Jestliže se vypracovaný posudek jeví jako neúplný nebo nejasný, je nutné požádat znalce o vysvětlení pochybností, popřípadě doplnění. Takové pochybnosti mohou spočívat např. v nedostatečném odůvodnění posudku nebo nevěrohodnosti podkladových materiálů⁷⁸, se kterými znalec pracoval, viz příklad č. 1. V případech, kdy ani vysvětlení znalce nevede k odstranění pochybností, pak je třeba přizvat nového znalce, který vypracuje vlastní znalecký posudek, tzv. posudek revizní.

Pokud zákon stanoví obligatorní přiřazení dvou znalců, a tito znalci vypracují znalecké posudky, ve kterých dojdou k rozdílným závěrům, pak je nutné

---

⁷⁷ § 211 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁷⁸ FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0. s. 34.

tyto odchylky odstranit výsledkem znalců.⁷⁹ K odstranění rozporů je vyslechnut každý ze znalců zvlášť.

Příklad č. 1:

Z praxe uvedu příklad, kdy byl znalci z oboru forenzní biomechaniky zadán k vypracování posudek, který měl zkoumat průběh a příčiny nehodového děje, ke kterému došlo v rámci dopravní nehody na pozemní komunikaci. Znalci byly poskytnuty podklady, jejichž součástí byl náčrtek místa dopravní nehody. Předmětný náčrtek byl součástí protokolu o dopravní nehodě, který vypracovala na místě nehody protokolující policistka. Protokolující policistka na náčrtku chybně označila výchozí bod měření, v důsledku čehož bylo umístění ostatních podstatných ukazatelů zakreslených do náčrtku nepřesné. Znalec tak vycházel od počátku z chybných podkladů, které ovlivnily jeho konečný závěr. Za účelem vyjasnění těchto pochybností byl znalec vyslýchán v rámci hlavního líčení, kdy z výslechu vyplynulo, že jeho závěry nemohly být správné, neboť podklady byly od počátku stíženy vadou spočívající v chybném náčrtku místa dopravní nehody, z něhož se odvíjelo následné znalecké zkoumání.

4.2.1. Znalecký posudek navržený stranou

Mimo zákonem uvedené důvody pro vyžádání odborného vyjádření nebo znaleckého posudku mohou opatřit a předložit znalecký posudek i strany trestního řízení, tedy obviněný nebo poškozený.⁸⁰ Tento institut byl postaven na roveň znaleckému posudku vyžádanému orgánem činným v trestním řízení novelizací trestního řádu provedenou zákonem č. 200/2002 Sb. ze dne 24. 4. 2002. Novela vtělila do dnešní právní úpravy ustanovení § 110a TŘ, dle kterého znalecký posudek předložený stranou musí mít všechny zákonné náležitosti, jako znalecký posudek předložený státním zástupcem či policejním orgánem. Do té doby měl takto předložený posudek pouze charakter listinného důkazu. Soud však nemusí provedení důkazu znaleckým posudkem vždy vyhovět. Samotné vyhotovení znaleckého posudku stranou trestního řízení nezakládá důvod pro jeho odmítnutí, může však být odmítnut pro nadbytečnost. *"Procesní předpisy dovozují případy, kdy je znalecký posudek nezbytnou součástí důkazního materiálu, a kdy naopak je*

---

⁷⁹ FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0. s. 34.

⁸⁰ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. s. 165.

znalecký posudek jako důkaz nadbytečný".⁸¹ Soud tak učiní pouze na základě zákonných podmínek a odmítnutí provedení znaleckého posudku patřičně zdůvodní.⁸²

Vyhledání a předložení vlastních důkazů je nedílnou součástí práva na obhajobu a práva na spravedlivý proces. Znalci přibranému stranou je umožněno nahlédnout do spisu a seznámit se s podklady potřebnými k vypracování posudku, kdy za vlastní posudek nese stejnou odpovědnost, jako znalec přibraný ze strany OČTŘ. I znalec přibraný stranou se může dopustit trestného činu dle § 346 trestního zákoníku. Toto bere znalec na vědomí, jelikož součástí znaleckého posudku je doložka, dle které si je znalec vědom následků podání nepravdivého znaleckého posudku. Ve znaleckém posudku, jehož zadavatelem nebyl OČTŘ, musí být rovněž uvedeno, zda byla mezi znalcem a zadavatelem sjednána odměna smluvní nebo mimosmluvní.

V případě, že by ve znaleckém posudku předloženým stranou chyběla znalecká doložka, pak tento má pouze charakter listinného důkazu, který lze standardně číst před soudem. Dle judikatury Ústavního soudu však lze tuto vadu dodatečně zhojit a učinit posudek bezvadným.⁸³

Zákonný podklad pro tento způsob dokazování poskytuje § 89 odst. 2 TŘ, který říká, že skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, nemůže být důvodem k odmítnutí takového důkazu. Důkazem ve smyslu předmětného ustanovení může být krom znaleckého posudku i návržení výpovědi svědka nebo důkaz ohledáním.

4.2.2. Znalecký posudek ústavu

„Ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může policejní orgán nebo státní zástupce a v řízení před

---

⁸¹ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalcství*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-042-4. s. 331.

⁸² ŠEVČÍK, Petr a Ladislav ULLRICH. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 35.

⁸³ Usnesení ÚS ČR ze dne 12.5.2011, sp. zn. II. ÚS 3020/08

soudem předseda senátu přibrat znalecký ústav k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem.“⁸⁴

Posouzení podmínek pro přibrání ústavu závisí na soudci nebo na orgánu, který znalce přibrá. Ten musí individuálně posoudit, zda se jedná o zvlášť obtížný případ. Při tom zohlední ojedinělost a obtížnost posuzované otázky.⁸⁵ Taxativní vymezení znaleckých ústavů poskytuje § 7 odst. 1 písm. a) ZZKÚ. Obecně lze říci, že se u znaleckých ústavů presumuje vyšší míra odbornosti, zajištěna zejména selekcí pracovníků a kvalitním výzkumným zázemím. V případě přibrání znaleckého ústavu se vypracovává znalecký posudek vždy písemně. Součástí posudku je uvedení osob, které se na jeho vypracování podílely, a které tudíž mohou být eventuálně vyslechnuty jako svědci. Ve zbytku se při vypracování znaleckého posudku ústavu obdobně užijí postupy pro zpracování běžného posudku. V případě, kdy není možné k vypracování posudku přibrat některý z ústavů zapsaných v seznamu, může orgán veřejné moci ustanovit tzv. ústav ad hoc, a to postupem dle § 26 ZZKÚ. Tato možnost je v právní úpravě dle zák. č. 254/2019 Sb. již zakotvena, nicméně jak bylo nastíněno dříve, z předchozí úpravy dle ZoZ bylo přibrání ústavu ad hoc vyvozováno analogicky.⁸⁶

Znaleckému ústavu je zadán k vypracování posudek stejným způsobem, jako je tomu u znalce fyzické osoby. V řízení před soudem se postupem dle trestního řádu posudek ústavu předloží stranám. Pokud některá ze stran navrhne přečtení posudku, pak se posudek přečte dle § 213 odst. 2 TŘ. Lze tak učinit i v případě, pokud již došlo k výslechu osoby, která posudek ústavu zpracovávala. Odpovědnost za znalecký posudek ústavu jde za institucí, která jej vypracovala.

4.3. Hodnocení znaleckého posudku

Hodnocení důkazů lze považovat za vrchol celého důkazního řízení. Současně se jedná o nejnáročnější a nejzávažnější fázi dokazování.⁸⁷ V trestním řízení znalecký posudek podléhá hodnocení soudu, stejně jako každý jiný důkaz.

---

⁸⁴ § 110 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁸⁵ ŠEVČÍK, Petr a Ladislav ULLRICH. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 34.

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 11 Tdo 1202/2010

⁸⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní. 5. vydání*. Praha: Leges, 2018, ISBN: 978-80-7502-278-3. s. 405.

Při hodnocení se plně uplatní zásady dokazování, zejména zásada volného hodnocení důkazu po vzoru § 2 odst. 6 TŘ: „*Orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.*“ Z uvedeného vyplývá, že znalecký posudek je hodnocen jak samostatně, tak v souvislosti s ostatními důkazy.

K jednoznačnému rozhodnutí ve věci je důležité, aby se jednotlivé důkazy vzájemně doplňovaly, podporovaly shodná zjištění a tvořily ve své souvislosti ucelený obraz. Zásady trestního řízení, zejména zásada materiální (objektivní) pravdy, neumožňují slepě přebírat znalecké závěry. Je nutné si uvědomit, že i znalec je ve výsledku pouze osobou, která může pochybit. Nelze proto bez dalšího presumovat správnost všech znaleckých závěrů. Pokud by o správnosti znaleckého posudku vyvstaly pochybnosti, které se nepodaří odstranit skrze zákonné instituty, pak musí soud v rámci zásady *in dubio pro reo* rozhodnout ve prospěch obviněného.⁸⁸

Není přípustné, aby soud závěry znaleckého posudku bezpodmínečně přebíral a bral nutně za prokázané. Je třeba dané závěry konfrontovat s dalšími důkazy opatřenými ve věci a dbát o vyjasnění jejich případných rozporů. Soud sice nemůže nahradit závěr znaleckého posudku vlastním (laickým) závěrem, avšak není zbaven povinnosti zjišťovat, zda se skutková východiska znaleckého posudku opírají o skutečnosti v trestním řízení náležitě zjištěné.⁸⁹

Někteří teoretici zastávají názor, že soudce by měl hodnotit zejména formální aspekty znaleckého posudku. Soudce by měl tudíž ověřit způsob vyhotovení posudku, přihlídnout ke způsobu získání podkladů a k okolnostem nařízení expertízy. Dále by měl zhodnotit, do jaké míry jsou závěry znalce opřeny o odůvodnění atd. Od soudce se pochopitelně neočekává, že bude schopen zhodnotit správnost odborných závěrů posudku, které vybočují z limitů jeho kvalifikace. Přesto stále platí, že rozsah hodnocení důkazů musí být co nejširší. Z toho důvodu se domnívám, že soudce by měl kriticky nahlížet na všechny aspekty znaleckého posudku. Zkušený soudce by měl být schopen objektivně zhodnotit, zda

---

⁸⁸ Nález ÚS ČR ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. I. ÚS 49/2006

⁸⁹ ŠÁMAL, P. *Znalci a jejich trestní odpovědnost*. Bulletin advokacie, Česká advokátní komora. 2016, č. 9, s. 15-23.

znalec zvolil vhodné a dostačující metody, zda postupoval způsobem obvyklým pro daný obor a zda jím učiněné závěry logicky vyplývají z provedeného zkoumání. Hodnocení tudíž nepodléhá pouze samotný posudek, jakožto výsledek znalecké činnosti, ale i celý proces jeho tvorby. Při hodnocení soud vezme v potaz následující kritéria:

- právní korektnost
- důkazní význam (relevance)
- věrohodnost znaleckého posudku⁹⁰

Věrohodnost posudku může spočívat ve více faktorech. V prvé řadě závisí na způsobilosti osoby znalce. Způsobilost je sice předpokladem pro jmenování znalce a zápis do seznamu, avšak mohou vyvstat i pozdější skutečnosti, které je pro posuzování způsobilosti třeba zohlednit. Posuzování způsobilosti neodvisí pouze od stupně vzdělání a kvalifikace znalce, ale i od osobnostních rysů. Dalším hlediskem věrohodnosti je úplnost a bezvadnost podkladových materiálů.⁹¹ Ta je závislá na podkladech, které jsou znalci poskytnuty. Hodnotí se při tom jejich autentičnost (skutečný vztah k věci) a způsob, jakým byly získány, tj. zda byly získány zákonným způsobem a zda jsou způsobilé býti důkazy. Příkladem může být situace, kdy je znalci předán celý spis, jehož součástí jsou krom protokolů o svědeckých výpovědích i úřední záznamy o podání vysvětlení, které v řízení standardně neslouží jako důkaz. Pokud znalec vyvozoval závěry z těchto úředních záznamů, kdy tyto závěry by byly obsahem znaleckého posudku, jednalo by se o vadu posudku způsobenou nesprávnou selekcí podkladů. Posledním kritériem pro hodnocení věrohodnosti znaleckého posudku je jeho odborná odůvodněnost.

Blíže se ke kritickému hodnocení znaleckého posudku vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu následovně. „*Znalecký posudek je nutno hodnotit stejně pečlivě, jako každý jiný důkaz, ani on nepožívá žádné větší důkazní síly a musí být podrobován všestranné prověrce nejen právní korektnosti, ale též věcné správnosti. Hodnotit je třeba celý proces utváření znaleckého důkazu, včetně přípravy znaleckého zkoumání, opatřování podkladů pro znalce, průběh znaleckého zkoumání, věrohodnost teoretických východisek, jimiž znalec odůvodňuje své*

---

⁹⁰ MUSIL, Jan. *Hodnocení znaleckého posudku*. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceniznaleckeho-posudku.aspx>

⁹¹ Tamtéž.

závěry, spolehlivost metod použitých znalcem a způsob vyvozování závěrů znalce. Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, slepě důvěřovat závěrům znalce, by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle svého vnitřního přesvědčení, privilegovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat.“⁹²

Z uvedeného lze tedy shrnout, že znalecký posudek, má-li sloužit jako důkaz, nepožívá v trestním řízení privilegované postavení. Hodnocení znaleckých posudků však bývá pro OČTŘ mnohdy obtížné, a to právě pro jejich specifickou a míru odbornosti. Po soudci právníkovi nelze očekávat, že bude schopný posoudit otázky ryze odborné, např. závadnost brzd automobilu nebo pravost podpisu.

---

⁹² Nález ÚS ČR ze dne 30.4.2007, sp. zn. III. ÚS 299/06

5. Znalecký posudek

Současná úprava znaleckého práva dle ZZKÚ, stejně jako předešlá úprava dle ZoZ, neposkytuje konkrétní definici znaleckého posudku. Rovněž se s definicí znaleckého posudku nesetkáme v trestním řádu, a to přesto, že zákon s tímto pojmem několikrát pracuje. Při hledání definice je proto třeba vycházet z judikatury a odborné literatury. V obecné rovině lze znalecký posudek definovat jako „*úkon, prostřednictvím kterého sděluje znalec subjektivní výsledek posouzení určitých skutečností určených orgánem veřejné moci či fyzickou nebo právnickou osobou z hlediska svých odborných znalostí.*“⁹³ Tato definice předpokládá, že znalec využije svou expertízu ke zhodnocení určitého stavu, kdy tak učiní na základě projevu vůle zadavatele, kterým bude buď orgán veřejné moci nebo jiná osoba.

Znaleckým posudkem lze také rozumět jakýsi souhrnný úsudek znalce, soubor výroků⁹⁴, které si znalec vytvořil ve vztahu ke konkrétní skutečnosti, k jejímuž zkoumání byl povolán⁹⁵. Posudky mohou vypracovávat pouze znalci zapsaní v seznamu znalců a osoby jmenované za tímto účelem neboli *ad hoc*. Obsahem posudku je odborné posouzení a zhodnocení určitého předmětu, věci nebo situace od kvalifikovaného odborníka v dané oblasti. Předmětem posudku lze rozumět zodpovězení otázek zadavatele (též označovaného jako objednavatele). Znalecký posudek tedy nevzniká nahodile, ale je výsledkem záměrného znaleckého zkoumání za využití konkrétních a osvědčených metod. Účelem znaleckého posudku je poskytnout kvalifikovanou osobou objektivní a zejména nezávislé hodnocení či vyjádření (nikoli však odborné vyjádření ve smyslu trestního řádu), které má přispět k rozhodnutí ve věci, typicky ve věci soudního sporu či trestního nebo jiného řízení. Lze ho však vypracovat i pro jiné právní úkony občanů, ve kterých je potřebné prokazovat skutečnosti za využití vyššího stupně odbornosti. Na základě těchto nepostradatelných kvalit se znalecké posudky staly neodmyslitelnou součástí rozhodovací praxe soudů, ale i jiných orgánů.

---

⁹³ ŠEVČÍK, Petr a Ladislav ULLRICH. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 216.

⁹⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Renáta HÓTOVÁ. *Znalci v mezinárodním prostředí: v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a v investičních sporech*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-395-0. s. 28

⁹⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní. 5. vydání*. Praha: Leges, 2018, ISBN: 978-80-7502-278-3. s. 381.

Tvorba posudku, jeho obsah a náležitosti se řídí zákonem o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a jeho prováděcími vyhláškami, zejména ZnalV, která se přímo věnuje úpravě postupu při zpracování znaleckého posudku a stanoví jeho náležitosti.⁹⁶ Obecně platí, že posudek musí být zpracován v souladu s obvyklými a osvědčenými postupy a standardy daného oboru a odvětví, které jsou pro tento obor uznávané.⁹⁷

Znalecký posudek může být zaměřen na různé oblasti, neboť záleží na oboru, odvětví a případně specializace, ve které je podáván. Pro účely trestního řízení je nejčastěji využíváno znaleckých posudků z oboru zdravotnictví (odvětví psychiatrie, sexuologie, soudního lékařství), dále posudků z oboru kriminalistiky (kriminalistika nabízí např. odvětví trasologie, daktyloskopie či mechanoskopie) a písmoznalectví. Oborů nicméně existuje celá řada a jejich výčet stanoví příloha č. 1 prováděcí vyhlášky č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů.

5.1. Znalecký posudek ve vztahu k trestnímu řízení

Z pohledu dokazování v trestním řízení se jedná o důkazní prostředek, který je jmenován v demonstrativním výčtu důkazů dle § 89 odst. 2 TŘ. Z procesního hlediska znalecký posudek představuje „*odborné závěry znalce na objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení, vypracované na základě odborného zhodnocení důkazů a ostatních materiálů shromážděných v trestní věci.*“⁹⁸

Účel znaleckého posudku z pohledu trestního řízení lze dovodit výkladem ustanovení o přiřazení znalce: „*Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce.*“⁹⁹

Jako provedený důkaz může mít znalecký posudek v řízení rozhodující dopad. Je však nutné mít na paměti, že nemá nad ostatními důkazy výsadní postavení a nelze jej proto upřednostňovat před dalšími důkazy. Ačkoliv

⁹⁶ Prováděcí vyhláška č. 503/2020 Sb.

⁹⁷ § 28 odst. 5 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

⁹⁸ HEINZ, Roman. *Znalecké dokazování*. Trestní právo, roč. 2009, č. 7-8, s. 21.

⁹⁹ §105 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

o znaleckém posudku hovoříme jako o zvláštním samostatném druhu důkazu, tak nedisponuje vůči ostatním důkazům nadřazeným postavením.¹⁰⁰ Podléhá proto procesu hodnocení důkazů srovnatelně jako ostatní důkazní prostředky. Důkazní význam posudku soud posuzuje podle toho, jakou měrou přispívá k objasnění skutkového stavu věci. Znalecký posudek tak pomáhá soudu poznat materiální pravdu a docílit účelu trestního řízení. Závěry z něho vyplývající nelze přebírat bez patřičného podrobení kritickému hodnocení, ale je třeba je ze strany soudu ověřovat i v souvislosti s jinými důkazy, a to zejména v případě, kdy mohou být o správnosti znaleckého posudku pochybnosti.¹⁰¹

Jestliže ze znaleckého posudku plynou pochybnosti, a vysvětlení znalce nevede k jejich nápravě, může soud či jiný správní orgán přistoupit k zadání vypracování jiného (revizního) posudku. Pouze orgán, který řízení vede, posuzuje, zda jsou shledány předpoklady k vypracování revizního posudku. Zákon přitom takové předpoklady doslovně nestanoví, obecně je však k vypracování revizního posudku nutno přistoupit, jestliže z původního posudku vyplývá, že příbraný znalec dané problematice nerozumí, popřípadě že posudek se jeví zavádějící, technicky nepřesný, nepravdivý či zaujatý.¹⁰² Jedná se o formu kontroly a přezkumu činnosti původního znalce. Smyslem revizního posudku podaného jiným nezávislým znalcem je vyvrátit či potvrdit závěry původního znaleckého posudku, eventuálně je může dle potřeby doplnit a upřesnit. Na revizní posudek jsou po formální stránce kladeny stejné požadavky, jako na původní posudek.

5.2. Náležitosti a forma znaleckého posudku

„Znalecký posudek musí být úplný, pravdivý a přezkoumatelný.“¹⁰³ Zákon umožňuje podat znalecký posudek v písemné nebo ústní podobě. Ústní forma se nevyužívá pro účely právních úkonů fyzických a právnických osob, ale pouze pro účely řízení před orgánem veřejné moci. Je-li posudek vypracován písemně, pak je možné jej vypracovat v listinné nebo elektronické podobě. Elektronická podoba znaleckého posudku přichází v úvahu, pokud s ní souhlasí zadavatel, a pokud je

---

¹⁰⁰ FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0. s. 23.

¹⁰¹ DRAŽKA, Štěpán. *Přezkum znaleckých posudků*. Epravo.cz [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prezkum-znaleckych-posudku-99994.html>

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ § 28 odst. 1 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

každé takové vyhotovení opatřeno kvalifikovaným elektronickým podpisem.¹⁰⁴ Elektronicky zpracované posudky je navíc nutné podávat v předepsaném formátu PDF/A.¹⁰⁵ U písemně vyhotoveného posudku postačí, aby se na něj znalec při výslechu odvolal a potvrdil jeho správnost. Ústně vyhotovené posudky je třeba znalce nadiktovat do protokolu při výslechu.¹⁰⁶ V praxi se standardně užívá listinná podoba znaleckého posudku, která je ze strany OČTŘ preferovanější. Pokud se užije listinné podoby, pak musí být posudek sešit a sešivací šňůra musí být na závěrečné straně přetištěna znaleckou pečeti.¹⁰⁷ V případě elektronického i listinného vyhotovení jsou jednotlivé strany posudku očíslovány.

Dle ZoZ strukturu znaleckého posudku tvořily primárně tři části – nález, posudek a znalecká doložka. Podrobnější strukturu upravovala prováděcí vyhláška. Jednalo se o obligatorní náležitosti, které tvoří jádro znaleckého posudku i dnes.

Právní úprava dle ZZKÚ výčet částí znaleckého posudku poměrně rozšiřuje a v § 28 odst. 2 se podrobně věnuje náležitostem znaleckého posudku. Dle předmětného ustanovení znalecký posudek musí obsahovat následující náležitosti:

1. titulní stranu,
2. zadání,
3. výčet podkladů,
4. nález,
5. posudek,
6. odůvodnění v rozsahu umožňujícím přezkoumatelnost posudku,
7. závěr,
8. případné přílohy potřebné k zajištění přezkoumatelnosti znaleckého posudku,
9. znaleckou doložku,
10. otisk znalecké pečeti.¹⁰⁸

---

¹⁰⁴ § 27 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

¹⁰⁵ § 49 vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti.

¹⁰⁶ § 108 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹⁰⁷ § 48 vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti.

¹⁰⁸ § 28 odst. 2 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

Dodržení jmenovaných náležitostí má zajistit zejména přezkoumatelnost a transparentnost posudku. Krom těchto vlastností je vyžadováno, aby byl posudek dostatečně přehledný, jasný, logicky strukturovaný, a je-li to potřeba, aby byl doplněn vhodnými pomůckami a ukazateli (tj. tabulky, grafy atp.)

Přezkoumatelnost posudku umožňuje kontrolu jeho správnost a pravosti. Posudek lze při přezkumu označit za správný a pravdivý, jestliže jiný znalec by za využití stejných metod u stejného předmětu zkoumání došel objektivně k totožnému závěru. Transparentnost posudku se v praxi projevuje tak, že posudek je ve svém znění a závěru srozumitelný nejen pro odborníky z daného oboru, ale i pro laiky¹⁰⁹, neboť právě ti s ním v řízení budou často operovat. Nejen soudci proto musí být jasné, jaké skutečnosti lze z posudku vzít za prokázané. U soudců a advokátů se sice předpokládá schopnost efektivní práce s odborným textem, nicméně úkolem znalce je přiblížit problematiku co nejsrozumitelnějším způsobem i laické veřejnosti. V případě, že posudek není jednoznačný a srozumitelný pro všechny strany řízení, je zavádána příčina pro zadání revizního posudku.

Jednotlivé části znaleckého posudku níže rozeberu:

1. Titulní strana – Z titulní strany musí být na první pohled čitelné klíčové informace. Náležitosti titulní strany, stejně jako další části posudku, jsou upraveny ve ZnalV. Titulní strana obsahuje zejména označení znalce a zadavatele posudku. Dále titulní strana obsahuje uvedení oboru a odvětví a případné specializace, ve které je znalecký posudek podáván.¹¹⁰ Obligatorní je též např. číslo vyhotovení, celkový počet vyhotovení posudku (za předpokladu, že se podává v listinné podobě) a datum zpracování. Rovněž je vhodné na titulní straně uvést celkový počet listů, včetně příloh a informaci o znalecké odměně, tj. zda je smluvní či mimosmluvní dle vyhlášky č. 504/2020 Sb.
2. Zadání – Zadání určuje rozsah posudku a stanoví, čeho se posudek samotný týká. V zadání jsou zadavatelem položeny znalci konkrétní otázky. Zadání

---

¹⁰⁹ ŠEVČÍK, Petr a Ladislav ULLRICH. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 219.

¹¹⁰ § 39 vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti.

proto obsahuje odborné otázky zadavatele, sdělení účelu znaleckého posudku, popř. fakultativně další skutečnosti sdělené zadavatelem, které mohou mít vliv na přesnost závěru posudku.

3. Výčet podkladů – Aby znalec mohl vypracovat kvalitní posudek, musí pracovat s potřebnými podklady. Charakter podkladů se liší v závislosti od zkoumané věci. Ve výčtu znalec popíše vybrané zdroje a data, se kterými pracoval. Současně popíše, jakým způsobem při práci se zdroji postupoval. Ve vztahu k výčtu podkladů se může znalec rovněž vyjádřit k věrohodnosti zdrojů a z nich vyplývajících dat.
4. Nález – Nález je tvořen popisem zkoumané materie¹¹¹, obsahuje souhrn důkazního materiálu¹¹² a výčet zjištění, ke kterým znalec na základě svého zkoumání dospěl. Z nálezů jsou zřejmé podklady, jakých znalec využil, a jakým postupem z podkladů či zdrojů čerpal data. Podklady lze dělit dle charakteru na subjektivní a objektivní. Podklady subjektivního charakteru jsou typicky svědecké výpovědi, naopak objektivní jsou např. lékařské zprávy a fotodokumentace. Znalec musí operovat s tím, že s nálezem bude pracovat laická veřejnost a justiční personální substrát, proto je kladem velký důraz na srozumitelnost nálezů. Struktura nálezů musí mít logické členění. Logická posloupnost je vyžadována napříč celým posudkem.
5. Posudek – Obsahem posudku je popis postupu znalce při analýze dat a výsledek provedené analýzy.¹¹³ V posudku znalec formuluje odpovědi na zadané otázky. Pokud na zadanou otázku není možné jednoznačně odpovědět, je potřeba, aby toto znalec uvedl a konkrétně zdůvodnil. Odpovědi je doporučeno uvádět v logické souvislosti na provedená zjištění a jejich vyhodnocení tak, aby se závěr racionálně opíral o argumenty z nálezové části posudku.¹¹⁴ Celkově z posudku musí být zřejmé, jakými myšlenkovými kroky znalec k daným zjištěním dospěl.

---

¹¹¹ ŠEVČÍK, Petr a Ladislav ULLRICH. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 219.

¹¹² NOVÁK, Tomáš. *Znalecké posudky dětí pod drobnohledem*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-900-7. s. 15.

¹¹³ § 41 odst. 3 vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti.

¹¹⁴ DÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, s. 54.

6. Odůvodnění – V odůvodnění znalec sděluje, jakým způsobem interpretoval výsledky analýzy, které provedl, čímž tvoří oporu pro své závěry. Veškeré závěry posudku musí být náležitě odůvodněny a současně podloženy obsahem nálezu.¹¹⁵ Odůvodnění a vytváření závěrů musí být v souladu s pravidly logiky. Znalec se tak nesmí uchýlovat k překotným a nepodloženým závěrům. Odůvodnění má stěžejní význam pro přezkoumatelnost posudku a kontrolu postupu znalce. V rámci kontroly postupu může znalec uvést, že postupoval způsobem obvyklým v jeho oboru, např. jedná-li se o posudek z oboru zdravotnictví, pak znalec ve svém zájmu uvede, že postupoval *de lege artis medicinae*.
7. Závěr – Formulace závěru je finální povinností při zpracování posudku. V ideálním případě by závěr měl být jednoznačný, pokud to není možné, pak znalec uvede, čím a do jaké míry je ovlivněna přesnost. *„Závěr obsahuje citaci zadané odborné otázky a odpověď na ni. Pokud podklady nebo metoda neumožňují vyslovit jednoznačný závěr, znalec uvede v závěru též podmínky jeho správnosti nebo jiné skutečnosti snižující jeho přesnost.“*¹¹⁶
8. Přílohy – Přílohy posudku musí být srozumitelně označeny takovým způsobem, aby nedošlo k jejich záměně. Přílohami mohou být grafy, tabulky nebo dokumenty typu lékařské zprávy, výpisy z katastru nemovitostí atp. Nejsou-li přílohy připojeny, pak znalecký posudek obsahuje údaj, že je bez příloh. Je-li to vhodné, může znalec přiložit i seznam literatury, ze které čerpal.
9. Znalecká doložka – Znalecká doložka se nachází na poslední straně posudku. Lze ji připodobnit k vizitce znalce, má zejména informační a autorizační funkci. Obsahuje označení seznamu, v němž je znalec zapsán, konkrétně označený obor (a odvětví, případně specializaci), pro který je znalec oprávněn podávat posudky a číslo, pod kterým je daný posudek

---

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009

¹¹⁶ § 41 odst. 5 vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti.

zapsán v evidenci znaleckých posudků.¹¹⁷ Před zavedením evidence znaleckých posudků znalecká doložka uváděla číslo, pod kterým byl posudek evidován ve znaleckém deníku.¹¹⁸ Z judikatury vyplývá, že pokud by znalecký posudek absentoval znaleckou doložku, bude na něj soudem nahlíženo pouze jako na listinný důkaz.¹¹⁹

10. Znalecká pečeť – Znalecká pečeť je kulaté razítko s předepsanou podobou. Umisťuje se společně s podpisem u znalecké doložky. U listinných posudků se pečeť umístí i na poslední stranu přes sešivací šňůru, což slouží jako důkaz neporušenosti posudku a ochrana před zásahy do obsahu posudku a pořadí stran. V praxi se lze častokrát setkat se svazovací šňůrou v barvách české trikolory. Dle vyhlášky č. 503/2020 Sb. činí průměr pečetě 36 mm. Na znalecké pečetě je v kruhu vyobrazen malý státní znak, jméno znalce, který pečeť užívá a obor, pro který byl jmenován. Otisk znalecké pečetě musí být připojen k poslední straně znaleckého posudku.

5.3. Zadání a vypracování znaleckého posudku

K vypracování posudku dochází na základě zadání k vypracování. Zadání učiní OČTŘ nebo účastník, který si přeje v řízení navrhnout důkaz znaleckým posudkem. Stejný postup se uplatní v civilním řízení dle § 127a OSŘ. OČTŘ přistoupí k opatření o přibrání znalce za podmínek stanovených v § 105 TŘ, toto opatření má formu usnesení. Blíže se k náležitostem opatření o přibrání znalce vyjadřuje kapitola 2.4. *Přibrání znalce*.

OČTŘ musí nejprve vzít do úvahy, co se ve vztahu k dané věci od znaleckého posudku očekává a jaký bude jeho účel. Na základě toho je vybrán vhodný znalec. Současně je třeba zhodnotit, zda u konkrétní osoby znalce nejsou dány důvody k podjatosti. Je-li úspěšně přibrán vhodný znalec, je na znalci, aby započal vlastní zkoumání vedoucí k zpracování posudku. Samotný postup při

---

¹¹⁷ § 28 odst. 7 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

¹¹⁸ NOVÁK, Tomáš. *Znalecké posudky dětí pod drobnohledem*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-900-7. s. 15.

¹¹⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti trestněprávní*. Soudní rozhledy, roč. 2005, č. 3, s. 111.

zpracování posudku je podrobněji vymezen v § 52 až § 59 ZnalV, kdy § 52 chronologicky předeštlá postup znalce při zpracování posudku následovně:

1. výběr zdroje dat
2. sběr nebo tvorba dat
3. zpracování analýzy
4. provedení analýzy dat a zformování jejího výsledku
5. interpretace výsledku analýzy dat
6. kontrola vlastního postupu dle předchozích bodů
7. formulace závěru.¹²⁰

V zadání posudku je vymezen úkol pro znalce. Správně formulované zadání je klíčové, neboť se od něj odvíjí celková kvalita výsledného posudku a jeho přínos k řízení. Zadání posudku vyznačuje mantinely pro posuzovací pravomoci znalce.

Zde je na místě opět upozornit, že znalci nikterak nepřísluší provádět hodnocení důkazů a jakkoliv hodnotit právní stránku věci¹²¹, v opačném případě by došlo k překročení jeho pravomocí, a byla by zavdána procesní vada posudku. Obsahem znaleckého posudku nemůže být právní zhodnocení, a to z důvodu respektování zásady *iura novit curia*. Znalec je proto povinen objasňovat věc pouze z hlediska svých odborných znalostí v mezích oboru své působnosti. Skutečnost, že by se znalec vyjadřoval k otázce právní, však nečiní posudek nepoužitelným.¹²²

Z výše uvedeného lze vyvodit, že výstupní hodnota posudku je úměrná hodnotě vstupní – tedy kvalitě podkladů a správně formulovaným otázkám. Požadavky k formulaci otázek pro znalce vystihuje následující: „*Otázky musí být srozumitelné a směřovat k meritu věci. Otázky nesmí vybočovat z technické (odborné) proveditelnosti, přijatelnosti a kompetence znalce. Otázky nesmí předjímat právní hodnocení věci. Při stanovení otázek a úkolů znalci je třeba zvažovat míru jejich obecnosti a konkrétnosti. Otázky a úkoly nesmí znalce nutit překračovat jejich kompetenci. Znaleckým zkoumáním nelze napravovat vadný postup orgánu činného v trestním řízení. Nelze úkolovat znalce k provedení*

---

¹²⁰ § 52 vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti.

¹²¹ § 107 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97 (R 1/1998-I)

*takových úkonů, k jejichž provedení je příslušný pouze orgán činný v trestním řízení. Ve složitých případech je třeba znění otázek a rozsahu znaleckého zkoumání předem konzultovat se znalcem. Ke zpracování odborného vyjádření nebo znaleckého posudku stanovit znalci lhůtu, případně další podmínky zpracování odborného vyjádření nebo znaleckého posudku, např. rámcově vymezit stanovení odměny.*¹²³ Z citované pasáže lze shrnout, že v zadání musí být jasně stanoveno, na co má znalec odpovídat a co má být předmětem jeho znaleckého zkoumání. Otázky kladené ze strany OČTŘ však nesmí být v žádném případě návodné, tzv. sugestivní. Jinými slovy nesmí předestírat vyžadovanou odpověď. Současně otázky nesmí být formulovány jinak úskočně či klamavě. Pokud se zadání posudku vztahuje ke skutkům, které jsou předmětem dokazování v trestním řízení, pak otázky uvedené v zadání nesmí být kladeny způsobem naznačujícím, jako by byly skutky vzaty za prokázané a objektivně zjištěné. Takový postup ze strany OČTŘ není možný s ohledem na zásadu presumpce neviny vyjádřenou v čl. 11 odst. 1 LZPS a § 2 odst. 2 TŘ ve znění „*Dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.*“¹²⁴

Nad to z judikatury vyplývá, že není možné znalci uložit, aby pro účely trestního řízení obstaral důkazní prostředky (R 45/1967).¹²⁵ Z toho důvodu znalec vychází pouze z podkladů, které mu byly k jeho práci poskytnuty. Zároveň je však znalec oprávněn dle § 107 odst. 1 TŘ požadovat ze strany OČTŘ k vypracování posudku potřebnou součinnost. Znalec sám nemůže provádět vyšetřovací úkony, ale může se jich v odůvodněných případech zúčastnit. Je oprávněn být přítomen při výslechu obviněného (popřípadě svědků) a klást obviněnému otázky vztahující se k předmětu znaleckého vyšetřování.¹²⁶ Pro seznámení se s případem a vypracování posudku jsou znalci poskytnuty požadované podklady, které považuje za vhodné a potřebné. Seznámení s podklady lze uskutečnit v rámci nahlížení do spisu, v praxi však dochází často k zapůjčení celého spisového materiálu.

---

¹²³ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. s. 209.

¹²⁴ § 2 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹²⁵ FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0. s. 31.

¹²⁶ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. s. 183.

Po seznámení se s podklady, práci s nimi a provedeném zkoumání, přichází na řadu fáze samotného vyhotovení znaleckého posudku. Při zpracování znalec dbá na náležitosti uvedené v zákoně a zejména dbá na dodržení požadavku přezkoumatelnosti a srozumitelnosti posudku. Za správnost znaleckého posudku odpovídá znalec sám, a to i tehdy, pokud byl k vypracování přibrán konzultant.

5.4. Vady a chyby znaleckého posudku

Vady znaleckého posudku lze podle literatury dělit na vady podstatné a nepodstatné, odstranitelné a neodstranitelné, procesní, formální a metodické (obsahové).¹²⁷ Stejně jako u jiných důkazů, které mají být v trestním řízení provedeny, i u znaleckého posudku platí, že nesmí trpět podstatnými vadami. S ohledem na velký přínos znaleckých posudků je proto kladen velký důraz na jejich bezvadnost a korektnost. V případě, že by znalec při zodpovídání otázek překročil rozsah své kompetence (např. vyjádřil se k otázce ryze právní), pak toto nezavdává vadu celého posudku, pouze se k dané části posudku nepřihlíží.¹²⁸ Aby bylo možné znalecký posudek prověřit a verifikovat, musí být splněn požadavek přezkoumatelnosti znaleckého posudku.

Má se za to, že posudek je vadný, pokud neobsahuje všechny formální náležitosti, pokud se jeví nepřezkoumatelným nebo pokud při jeho podání došlo k porušení právních předpisů (zejména ZZKÚ, jeho prováděcích vyhlášek a dalších procesních předpisů).¹²⁹ Dle charakteru vad lze ve znaleckém posudku spatřovat absolutní či relativní neúčinnost důkazu. Důkaz, který je zatížen relativní neúčinností, lze po zhojení vad provést, jako by zatížen nebyl.

Na základě výše uvedeného lze rozlišovat vady znaleckého posudku odstranitelné a neodstranitelné.¹³⁰ Dojde-li v procesu tvorby posudku k neodstranitelné vadě, pak na výsledný posudek nelze nahlížet jako na znalecký posudek ve smyslu ZZKÚ. Taková vada zapříčiňuje nepoužitelnost posudku. K neodstranitelné vadě dojde např. pokud posudek podala neoprávněná osoba. To

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2018, sp. zn. 30 Cdo 3417/2016

¹²⁸ DRAŽKA, Štěpán. *Přezkum znaleckých posudků*. Epravo.cz [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prezkum-znaleckych-posudku-99994.html>

¹²⁹ ŠEVČÍK, Petr a Ladislav ULLRICH. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 229.

¹³⁰ KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, ISBN 978-80-7478-042-4. s. 222-223.

může být osoba, která není zapsaným znalcem vůbec, nebo osoba, která není zapsaným znalcem pro daný obor. Oproti tomu odstranitelná vada může spočívat v nedostatečné transparentnosti nebo přezkoumatelnosti posudku. Tyto vady lze zhojit vysvětlením znalce postupem dle § 109 TŘ. Pro znalce vyplývá povinnost podat vysvětlení či doplnění znaleckého posudku mj. z § 28 odst. 6 ZZKÚ.

Znalce je nutné požádat o vysvětlení v případě, kdy vyvstanou o správnosti zpracovaného posudku pochybnosti, popřípadě pokud se zdá posudek býti nesprávný či neúplný.¹³¹ Trestní řád uvádí, že pokud vysvětlení znalce nevede k odstranění vad, přibere se k věci další znalec.¹³² Pokud by k odstranění těchto vad nedošlo, a jednalo by se o vady zásadního významu, pak by se opět ve výsledku nedalo hovořit o znaleckém posudku jako takovém ve smyslu ZZKÚ. Nedostatky lze také na vyžádání orgánu veřejné moci zhojit doplněním neboli dodatkem znaleckého posudku. Znalec v takovém případě pro doplnění nebo upřesnění své práce vypracuje dodatek znaleckého posudku. Na titulní straně je v takovém dodatku nutné uvést, že se jedná o dodatek. Na ostatní náležitosti se přiměřeně aplikuje ustanovení o náležitostech kompletního posudku. Z titulní strany také musí být patrné, ke kterému znaleckému posudku je dodatek vypracován.¹³³ K vypracování dodatku je znalci stanovená přiměřená doba.

Dále lze u znaleckých posudků rozeznávat vady formální, procesní a metodické. Formální vady se projevují v absenci obligatorních náležitostí (např. chybí otisk znalecké pečeti, chybí číslování stran). Tyto nemusí nutně zapříčinit nepoužitelnost posudku a je možné je odstranit.¹³⁴ Procesní neboli procedurální vady mohou být různého charakteru, některé nemusí mít nutně vliv na použitelnost znaleckého posudku, jiné jsou nezhojitelné, a tudíž zapříčiňují jeho nepoužitelnost. Procesní vady mohou spočívat v podjatosti znalce či využití podkladů, které byly získány nezákonným způsobem.¹³⁵ V neposlední řadě metodické nedostatky jsou výsledkem znalcem zvolené metodiky. S tímto typem chyb se lze v praxi setkat nejčastěji, jelikož jejich vymezení je poměrně široké. Metodických chyb se může znalec dopustit typicky tím, že se nevypořádá se všemi podklady, které mu byly ke

---

¹³¹ VALEŠKA, J. *Problematika kategorických a pravděpodobnostních závěrů znaleckých posudků*. Bulletin advokacie, roč. 1995, č. 3, s. 13-20.

¹³² § 109 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹³³ § 51 vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti.

¹³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2018, sp. zn. 30 Cdo 3417/2016

¹³⁵ Nález ÚS ČR ze dne 16.10.2008, sp. zn. I. ÚS 1012/07

zpracování posudku poskytnuty, přičemž tak učiní, aniž by své rozhodnutí dostatečně zdůvodnil. V jiných případech mohou metodické chyby spočívat v nedostatečném odůvodnění, vycházení z nepřijatelných podkladů či jiných vnitřních rozporech posudku.¹³⁶ Znalec musí být schopen zhodnotit, zda poskytnuté podklady jsou dostatečně vypovídající pro účely jeho práce. Pokud by vstupní podklady nepostačovaly k vyřešení dané otázky a znalec by na tento problém neupozornil, jednalo by se rovněž o metodickou chybu.¹³⁷

---

¹³⁶ LUXOVÁ, Lucie. *Znalecký posudek v trestním řízení*. Epravo.cz [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/znalecky-posudek-v-trestnim-rizeni-95910.html>

¹³⁷ SADÍLEK, Augustin. *Znalecké posudky, jejich přezkoumatelnost, verifikace a vady*. Soudní inženýrství [online]. roč. 2019, č. 4, s. 50. Dostupné z: <http://www.soudniinzenyrstvi.cz/cz/uvod.php>

6. Závěr

Cílem mé práce bylo popsat využití znaleckého dokazování v právním řádu České republiky a jeho význam pro trestní řízení. S ohledem na značné legislativní změny jsem se ve druhé kapitole poněkud rozsáhle věnovala znalcům a znaleckým útvarům v obecné rovině. Důvodem tomu je, že pro pochopení role znalce v trestním řízení považuji za podstatné seznámení čtenáře s pojmy jako znalečné, znalecká doložka, znalecký ústav atd.

Současně nepoměr mezi právy a povinnostmi znalců, společně s podmínkami jejich činnosti, tvoří důvody, proč se tato profese nejeví lákavou pro nové uchazeče. Stále složitější trestní kauzy se neobejdou bez zvláštních odborných znalostí, které přesahují schopnosti orgánů činných v trestním řízení. Ačkoliv se znalec v řízení na první pohled jeví jako vedlejší osoba, tato diplomová práce mu přiznává ve vztahu k dokazování téměř nepostradatelnou roli. Znalcův přínos je klíčový zejména v otázkách posouzení přičetnosti, sexuálních deviací pachatelů či věrohodnosti obětí. Nenahraditelný je i v případech více okrajových, kdy je třeba pro specifčnost případu přibrat znalce z minoritního oboru. Na druhou stranu nadužívání znalecké expertízy pro účely trestního řízení vede k vyčerpání znalecké obce a nežádoucím průtahům v řízení. Z toho důvodu je třeba ze strany orgánů činných v trestním řízení vždy zvážit, zda jsou v individuálních případech splněny předpoklady pro přibrání znalce, popř. zda není pro účely řízení dostačující vyžádání odborného vyjádření.

I přes narůstající potřebu znaleckého dokazování, počet znalců zapsaných do seznamu stále klesá. Drobný pokles lze spatřovat i v kratších úsecích, kdy jsem vlastním pozorováním zaznamenala v seznamu znalců ke dni 19.3.2023 celkový počet 6.109 aktivních subjektů, zatímco o deset dní později, tj. 29.3.2023, počet aktivních subjektů činil 6.104, přičemž další úbytek předpokládám i v budoucnu. Zmíněná data jsou veřejně dostupná na vládní internetové doméně seznamu znalců vedeného Ministerstvem spravedlnosti ČR.¹³⁸

---

¹³⁸ Ministerstvo spravedlnosti ČR, Evidence znalců, tlumočnicků a překladatelů. [online] Dostupné z: <https://seznat.justice.cz/>

Další kapitoly diplomové práce se taktéž věnují některým hmotněprávním definicím, avšak charakterem jsou více procesní, neboť pojednávají o samotném procesu dokazování, smyslu dokazování v trestním řízení a vztahu znalce k předmětnému. Rozsáhle jsem se věnovala procesu dokazování, neboť pochopení jeho principů považuji za klíčové k posouzení přínosu znalecké expertízy v trestním řízení. Pracovala jsem proto při tvorbě těchto kapitol zejména s trestním řádem, za současného zohledňování zásad trestního řízení a zásad dokazování. V těchto kapitolách jsem se snažila čtenáře seznámit s jednotlivými aspekty znaleckého dokazování, institutem předvolání znalce, jeho rolí v hlavním líčení a s celkovým hodnocením znaleckého posudku. Z kapitoly čtvrté považuji za stěžejní závěr, že znalecký posudek, i přes svou expertní hodnotu, plně podléhá zásadě volného hodnocení důkazů.

V neposlední řadě se diplomová práce věnovala znaleckému posudku jako takovému, jeho formě, náležitostem a vadám. Jeho náležitostem a způsobu zadání jsem se stručně věnovala z důvodu, že správně zpracovaný posudek pokládám za primární předpoklad k efektivnímu znaleckému dokazování, a tudíž naplnění účelu trestního řízení.

Resumé

The topic of this thesis is *An expert in criminal proceedings*.

My work aimed to describe the use of expert proving and its importance for criminal proceedings. I dealt not only with the main topic of this thesis but also with the criminal procedure and proving, which is necessary for grasping the discussed issue. To do so, I tried to introduce the reader to the theory of evidence in criminal proceedings.

Generally, we can say that expertise is an important activity that occupies a prominent position in criminal proceedings as the expert's opinion can be a deciding factor for the court decision. The expert's purpose is to bring his unique knowledge to the proceedings.

Considering the substantial legislative changes, I devoted a large part of the second chapter to the expert profession. I described their rights and obligations according to the new legislation. While doing so I tried to use different professional sources, analytical methods, and professional monographs.

The following chapters were more procedural, as they were concerned with judicial proceedings. I defined the notion of criminal proceedings and the proving process. Further, I briefly described the history of expert witnessing. Then I focused on the process of evaluation of expert evidence, different types of expert opinion, and its use in criminal proceedings.

The last chapter of this thesis is devoted to expert opinion, its formal necessity, requirements, and other characteristics, while doing so I also tried to describe the process of creating and preparing an expert evidence.

Seznam použitých zdrojů

1. Monografie, učebnice, komentáře

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Renáta HÓTOVÁ. *Znalci v mezinárodním prostředí: v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a v investičních sporech*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-395-0.

BÜRGER, P., KŘÍSTEK, L., VUČKA, J. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Leges [cit. 2023-3-1]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISBN 978-80-7502-511-1.

DÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2.

FIALA, Josef a Pavel MATES. *Komory podnikatelů a komory svobodných povolání*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-0983-7.

FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4955-0.

CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0.

CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3.

CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní. 5. vydání*. Praha: Leges, 2018, ISBN: 978-80-7502-278-3.

KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8072-0.

KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-042-4.

MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 8071798789.

MUSIL, Jan. *Některé otázky znaleckého dokazování v trestním řízení a teorie kriminalistické expertizy*. Praha: Univerzita Karlova, 1974. Acta Universitatis Carolinae.

NOVÁK, Tomáš. *Znalecké posudky dětí pod drobnohledem*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-900-7.

ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-496-4.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠEVČÍK, Petr a Ladislav ULLRICH. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8.

VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 978-80-7400-321-9.

2. Právní předpisy a další legislativní zdroje

Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb. k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

VLÁDA ČR; POSLANECKÁ SNĚMOVNA PČR. *Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech* [online]. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR. [cit. 2023-3-7] Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/261514/1/2>.

Vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Vyhláška č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

3. Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 1997 sp. zn. 2 Tzn 19/97 [R 1/1998-I]

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 3. 2. 1999, sp. zn. 7 To 388/98 [R 13/2000]

Nález ÚS ČR ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS 733/01

Usnesení ÚS ČR ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. II. ÚS 153/04

Nález ÚS ČR ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06

Rozsudek Nejvyšší soudu ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 33 Odo 324/2005

Nález ÚS ČR ze dne 20. 05. 2008, sp. zn. I. ÚS 49/06

Nález ÚS ČR ze dne 16. 10. 2008, sp. zn. I. ÚS 1012/07

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 11 Tdo 1202/2010

Usnesení ÚS ČR ze dne 12. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 3020/08

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 937/2011

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 1. 2014, sp. zn. 6To 94/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 30 Cdo 3417/2016

4. Časopisy

HEINZ, Roman. *Znalecké dokazování*. Trestní právo, roč. 2009, č. 7-8, s. 21.

KEJŘ, J. *Pojem soudního důkazu ve středověkých právních naukách*. In: SOLNÁŘ, V. (ed). *Stát a právo*. Praha: Academia, roč. 1968, č. 13, s. 185.

SADÍLEK, Augustin. *Znalecké posudky, jejich přezkoumatelnost, verifikace a vady*. Soudní inženýrství [online]. roč. 2019, č. 4, s. 50. Dostupné z: <http://www.soudniinzenyrstvi.cz/cz/uvod.php>

ŠÁMAL, Pavel. *Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti trestněprávní*. Soudní rozhledy, roč. 2005, č. 3.

ŠÁMAL, Pavel. *Znalci a jejich trestní odpovědnost*. Bulletin advokacie, Česká advokátní komora. 2016, č. 9, s. 15-23.

VALEŠKA, J. *Problematika kategorických a pravděpodobnostních závěrů znaleckých posudků*. Bulletin advokacie, roč. 1995, č. 3, s. 13-20.

5. Ostatní zdroje

DRAŽKA, Štěpán. *Přezkum znaleckých posudků*. Epravo.cz [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prezkum-znaleckych-posudku-99994.html>

Hodnocení důkazů. Epravo.cz [online]. 2002 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/hodnoceni-dukazu-15988.html>

Justice: Znalci [online]. [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://znalci.justice.cz/zprovozneni-elektronicke-evidence-znaleckych-posudku/>

LUXOVÁ, Lucie. *Znalecký posudek v trestním řízení*. Epravo.cz [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/znalecky-posudek-v-trestnim-rizeni-95910.html>

Ministerstvo spravedlnosti ČR, Evidence znalců, tlumočnicků a překladatelů [online]. [cit. 2023-3-23] Dostupné z: <https://seznat.justice.cz/>

MUSIL, Jan. *Hodnocení znaleckého posudku*. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceniznaleckeho-posudku.aspx>

PASEKOVÁ, Eva. *Znalec Lukáš Krístek: Nový zákon je samý bič a žádný cukr*. Česká justice [online]. 14. 9. 2019 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/09/znalec-lukas-kristek-novy-zakon-samy-bic-zadny-cukr/>

POLÁČEK Bohumil, *Krátké zamyšlení nad novým znaleckým zákonem*. Advokátní deník [online]. [2023-03-10]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/04/29/kratke-zamysleni-nad-novym-znaleckym-zakonom>

Prováděcí vyhlášky k novému zákonu o znalcích. Právní prostor [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/zmeny-v-legislative/vyslo-ve-sbirce-zakonu/provadeci-vyhlasky-k-novemu-zakonu-o-znalcich>

Týden v justici. Česká televize: Nová pravidla pro soudní znalce [online] 17.2.2019, [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11129264015-tyden-vjustici/319281381900217/>

Vyhledat znalce. E-justice Europa [online]. [cit. 2023-03-11] Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/37146/CS/find_an_expert?CZECH_REPUBLIC&member=1

Změny v oblasti znalectví platné od 1.ledna. Advokátní deník [online]. 2020 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/09/03/zmeny-v-oblasti-znalectvi-platne-od-1-ledna-2021-v-otazkach-a-odpovedich/>

Znalci z kauzy Kramný dostali podmínku za zkreslený posudek. Právní prostor [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/znalci-z-kauzy-kramny-dostali-podminku-za-zkresleny-posudek?strana_do=2